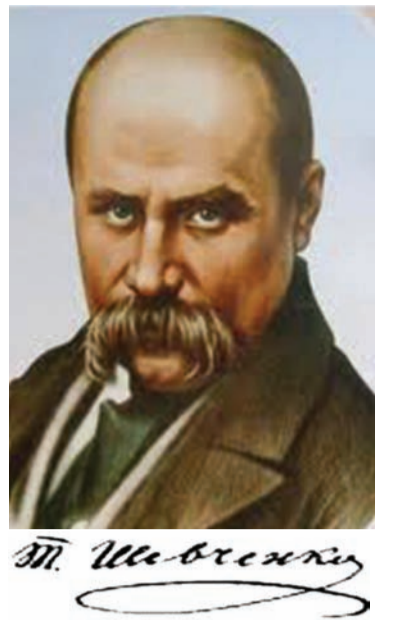

Українська ВІСНИК

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXIII. № 9-10 (травень) 2016

Прочитайте:

- ❖ Місцеві вибори
Який буде голос українського електорату – сильний чи кволий?
- ❖ Зустріч міністра закордонних справ України Павла Клімкіна з українською громадою Мараморощини
- ❖ Чорно-білі і біло-чорні трафунки
- ❖ З архівів
- ❖ Проводи
- ❖ Ворог нашого життя
- ❖ Слідами послання Митрополита А. Шептицького

Цьогорічна примхлива весна: на гірських схилах сніг,
а в долині трави завітчані квітами.

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РУМУНІЇ

Прес-реліз

Заява МЗС України у зв'язку з незаконною заборонаю окупаційною владою в Автономній Республіці Крим Меджлісу кримськотатарського народу

Міністерство закордонних справ України висловлює рішучий протест у зв'язку з прийняттям незаконним судовим органом держави-окупанта Автономної Республіки Крим рішення щодо заборони Меджлісу кримськотатарського народу з огляду на визнання його діяльності екстремістською.

Заборона Меджлісу – ключового органу національного самоврядування кримських татар, в основі діяльності якого лежить принцип ненасилля – стало черговим виявом грубого порушення окупаційною владою фундаментальних прав і свобод людини, в тому числі Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.

Україна вимагає від держави-окупанта негайного скасування цього нікчемного за своєю суттю і юридичною природою рішення і повного припинення утисків кримськотатарської спільноти в Криму.

Ситуація, що складається, в черговий раз засвідчує нагальну необхідність більш активних дій міжнародного співтовариства для захисту прав людини в окупованому Криму та забезпечення безперешкодного доступу міжнародних правозахисних організацій з метою здійснення моніторингу стану дотримання прав людини. Покласти край системним порушенням фундаментальних прав і свобод людини в окупованому Криму, зупинити репресії і залякування можливо лише, змусивши державу-окупанта припинити агресію проти України та повернутися до безумовного дотримання міжнародного права та власних міжнародно-правових зобов'язань. У цьому зв'язку закликаємо партнерів України, зокрема ключових гарантів її безпеки згідно з Будапештським меморандумом, до активізації зусиль з метою започаткування міжнародного механізму з питань деокупації Криму.

ЧУЖИНЦІ НА ЗАХИСТІ УКРАЇНИ

У своїй історичній долі українці мали не лише багато ворогів, але й чимало друзів, які ще з часів Київської Русі виступали на захист нашої землі, або ж захищали її об'єктивну історію. Вороги наші це замовчували. Вже в X-XI ст. київським князям активно допомагали тюркомовні берендеї, торки або ж чорні клобуки. На службу до київських князів припливали героїчні варяги, які залишили значний слід у нашій історії, а можливо приклалися й до утворення Київської держави. Значну роль в історії України відіграли литовські князі, і це теж позитивно вплинуло на нашу ідентичність. Київ мав кількасот років іншу історію, ніж Москва, завдяки великому литовському князеві Ольгердові.

Чимало чужинців вірою і правдою служили Україні і козацтву. Не були українцями гетьман Іван Підкова, який мав у своєму роді молдавське коріння, загадковим є походження полководця української армії Максима Кривоноса, якому приписують шотландське походження. З кримських татар походив Філімон Джеджалій – полковник прилуцький, наказний гетьман визвольної армії.

Поляком за походженням був герой Національно-визвольної боротьби Станіслав Морозенко (Мрозовський), блискуче освічений бо ж навчався у Краківському та Падуанському університетах і був наближеним до короля Владислава IV, а потім став корсунським полковником Війська Запорізького. Загинув у битві під Збаражем у 1648 року. Полковник став героєм народної пісні «Ой, Морозе, Морозенку, ти славний козаче...».

Чи не найпомітніший слід в Українській Православній Церкві відіграв Митрополит Петро Могила, який походив з молдавського княжого роду і був сином Симеона Могили, господаря Молдови та Валахії. П. Могила – зачинатель українського церковно-культурного відродження. Митрополит Вельямін Рутський був одним з найавторитетніших керівників Української Греко-Католицької Церкви, хоч мав російське походження.

Як відомо, союзниками Богдана Хмельницького були кримські татари на чолі з ханом Іслам Гіреєм. Одним з татарських загонів керував перекопський мурза Тугай Бей. Він був вірний присязі і договорів з гетьманом України, на відміну від свого хана. Т. Бей, захищаючи Україну

разом з козаками і своїми підлеглими, поліг у страшній битві під Берестечком у 1651 року.

Союзниками українського гетьмана Петра Дорошенка були турки і татари. В 1672 році українсько-турецька армія розбила поляків на Поділлі і рушила на Львів. Видатний український гетьман Іван Мазепа став союзником знаменитого шведського короля Карла XII. Разом вони мріяли визволити Україну від московського ярма. В 1704 році Карло XII здобув Львів, але 27 липня спільні армії зазнали поразки від російського царя Петра I. Московські кати залили кров'ю Україну. Чергова спроба звільнити Україну не вдалася. Шведський уряд довго опікувався українськими козаками-емігрантами. Лояльними до українців стали турки. В 1711 році було зроблено спробу розбити росіян, але мрія гетьмана Пилипа Орлика не здійснилася.

А перед тим російський цар Петро I робив все для того, щоб підкупити турецького султана Ахмета III, і останній мав видати гетьмана І. Мазепу. Петро I обіцяв султанові чимало золота, діамантів та дорогу зброю, але Ахмет III відкинув усі домагання російського царя і не видав гетьмана.

Євреї теж неодноразово допомагали Україні. Єврей Забіленко допоміг Б. Хмельницькому втекти з польської в'язниці. Священна Римська імперія надала гетьманові І. Мазепі титул князя. Сталося це у 1707 році.

На еміграції кошового отамана Костя Гордієнка підтримував хан Давлет Гірей. Чужоземні мандрівники, відвідавши Україну, тепло писали про цей край. До них належали французький інженер Гійом де Боплан, арабський мандрівник Павло Алепський, що назвав українців «благословенним народом».

Не менш тепло про Україну і Львів писали турецький мандрівник Евлія Челебі, данський посол Юль Юста.

Великий полководець Наполеон Бонапарт теж мріяв звільнити Україну від московської тиранії, створивши на її території державу під назвою «Наполеоніда». Імператор жваво цікавився Україною і уважно перечитував книги, що стосуються України. В армії польського князя Юзефа Понятовського, що разом з армією Наполеона наступав на Москву, були і українці з Галичини.

Майже всі наступники св. Петра – Папи

Римські завжди цікавилися Україною і підтримували її. У 1253 році Папа Інокентій IV, через свого легата, коронував у Дорогочині володаря Галицько-Волинської держави князя Данила Галицького. Папа Пій XII рішуче встав на захист українських вояків Дивізії «Галичина», щоб їх не видали Сталінові. Папа Іван XXIII домогся звільнення з сталінської тюрми Митрополита Йосифа Сліпого.

Нарешті, Папа Іван Павло II, що був великим прихильником України, відвідав нашу державу у 2001 році.

Тепло писав про Україну і козаків французький письменник Проспер Меріме у своїй праці «Давні козаки», що вийшла друком у Парижі в 1855 р.

У зв'язку з наближенням Другої світової війни, Україною почали цікавитися великі країни Європи та Америки. Їхні уряди посилали в Україну дипломатичні та військові місії, але, на жаль, реальної допомоги нашій державі вони не надали.

Чимало чужинців воювало в лавах Української Галицької Армії. Найбільше тут було німців та євреїв, зокрема два генерали: Антін Кравс та Густав Ціріц, що був знищений більшовиками. За Україну полягли євреї Соломон Ляйнберг, Сальцьо Ротенберг, Карл Бельке та сотні інших. Навіть поляки воювали в УГА. Казахи, узбеки, грузини, росіяни, німці, голяндці воювали в загонах УПА. Немало було євреїв.

Нині, в умовах російської агресії, переважна кількість держав засудили Росію і надають допомогу Україні. За свободу України б'ються сини і дочки народів. Українці завжди пам'ятатимуть жертвність Сергія Нігояна, Георгія Арутюняна, Якова Зайка, Давида Кіпіані, Зураба Хурція, Михайла Жизневського, що полягли на Донбасі. На захист України прибуло понад тисячу волонтерів з Франції, Швеції, Італії, Німеччини, США, Грузії, Білорусі, Чечені, країн Балтії, Фінляндії, Норвегії, Канади, Хорватії, Словаччини, Чехії, Росії та інших країн. На сторінках нашої національної історії назавжди записані імена ген. Іси Мунаєва, італійця Франческа, француза Гастона Бессона, американця Маркіяна Паславського «Франка», легендарного сина Швеції Мікаела Скілта, білоруса Олександра Заводського і всіх, для кого дорога свобода України.

Ігор ФЕДИК
«Свобода»
Львів

ЯКИЙ БУДЕ ГОЛОС УКРАЇНСЬКОГО ЕЛЕКТОРАТУ – СИЛЬНИЙ ЧИ КВОЛИЙ?

Маю перед собою списки кандидатів від СУРу на місцевих виборах, що відбудуться 5 червня, списки, які надійшли від українських громад, переважно сільських, з Мараморощини, Сучавщини, Банату, Тульчі Арадського, Ботошанського повітів. Це списки тих людей, сурівських активістів, які хочуть посісти місце радників, почасти і примарів, у місцевих органах державної адміністрації, зробити свій внесок у добре господарювання рідних населених пунктів. Хоча, коли пишу ці рядки, списки ще неповні, все ж таки загальна цифра сурівських кандидатів перевищує 150 імен.

За скільки з них проголосують виборці? Який буде кінцевий список успішності? Важко прогнозувати скільки кандидатів стануть членами органів місцевої адміністрації. Прогнозувати ризиковано з багатьох причин – об'єктивних і суб'єктивних.

Це насамперед тому, що сурівським кандидатам доведеться змагатися з кандидатами від політичних партій, особливо партій сильних, які стоять при владі, чи тих, що мають великі шанси прийти до влади, які мають у своєму розпорядженні сильний електоральний апарат, значні матеріальні засоби вести наполегливу виборчу кампанію – від організованих зустрічей з виборцями до пропаганди в засобах масової інформації, розповсюдження візуальних матеріалів, роздавання заохочувальних «сувенірів».

Якби було можливо скласти карту голосування українців на місцевих (і парламентських виборах), позначивши кольоровими цятками відбитки печаток на виборчих бланках, то «спектр» їхніх уподобань був би дуже строкатим. А соціолог, котрий наважився б класифікувати прихильність наших виборців до політичних партій, організацій, включно СУРу, до незалежних кандидатів, розгубився б, оскільки таку строкатість неможливо вкласти у певні рамки виборчої логіки ні за національністю, ні за віком, професією, місцем проживання (в селі чи місті), сповіданням певної політичної доктрини.

На відміну від парламентських, місцеві вибори мають свою специфіку. На них, як правило, виборці голосують за кандидата, а не за партію, до якої він належить. Якщо кандидат у примарі за попередній мандат (у випадку тих, що не вперше кан-

дидують) був добрим господарем, дбав про благоустрій села (міста), а це означає добрі дороги, відремонтовані школи, піклування про старих людей, водопостачання та безліч інших факторів, що важать у житті громади, то він набере достатньо голосів на нову каденцію у примарії. А якщо його підтримує сильна

політична партія, яка верховодить і на рівні повіту, то такий примар матиме фінансові ресурси, аби покрити потреби громади. У разі, якщо кандидат важить вперше на посаду примаря, то він повинен прийти з привабливою і переконливою виборчою програмою, щоби перемогти своїх контркандидатів.

У перших пореволюційних місцевих виборах СУР мав і своїх кількох примарів – на Мараморощині, у Ботошанському повіті (Віктор Семчук, теперішній перший заступник голови СУРу), але з часом виявилось, що сурівські керівники громади, не маючи за плечима сильної партії, особливо тієї, що при владі, не одержували достатньо фондів і, таким чином, не могли виконати своїх обіцянок перед громадою. Розуміється, СУР не мав можливості забезпечити їм фінансові засоби.

З теперішніх списків випливає, що на виборах з 5 червня на примарів від СУРу будуть чотири кандидати: Ананій Іванов хоче стати примарем Тульчанської громади Муругіль, а на Мараморощині на цю посаду кандидуватимуть представники

СУРу у Полянах, Вишній Роні і Бичкові.

Центральний провід СУРу, філії та місцеві організації більше важать на своїх активістів, які кандидують на радників у місцевій адміністрації. Тому й число цих кандидатів велике, в залежності від величини громади. Так, наприклад, у найбільшому українському селі, маю на увазі Поляни, що на Мараморощині, у радники висунуто 22 кандидатів, у Реметах 15, Вишній Роні 17, у Рускові 19. Це люди поважні, статечні господарі і ґазди, котрі можуть багато зробити для своїх односельчан, бути надійними помічниками примаря, якщо він мудрий керівник і добрий господар, або займати критичну позицію, якщо план дій, за який вони голосували, «шкунтильгає».

Поважне число кандидатів у радники мають і сучавські села, наприклад, Балківці, Бродина, Молдова Сулиця та Ульма, банатські громади Ґіармата, Тирнова та інші.

Сподіваємося, що місцеві сурівські організації, за згодою керівництва філій, добре обдумали «профілі» кандидатів, провели роз'яснювальну роботу серед людей і сподіваються на добрий «ужинок».

У 2000 році я надрукував в «УВ» статтю про незадовільну участь українців у виборчих процесах під назвою «Чому такий кволий голос українського електорату?» На основі результатів, я зазначав, що на місцевих і парламентських виборах український електорат найменше голосів віддає кандидатам СУРу, організація яка – на рівні своїх можливостей – захищає його інтереси, а цей захист був би незрівнянно дійовішим, якби на чолі громад (примарі, радники) стояли саме представники нашої етнічної організації. І хибна та думка, що, живучи у демократичному суспільстві, людина голосує за кого хоче. Електорат певної етнічної спільноти повинен би мати міцну національну свідомість і політичну культуру, бо без них легко піддається всляким впливам, маніпуляції з боку політичних партій за якусь ілюзорну вигоду «опісля», яка найчастіше виявляється обманною.

Можемо тільки сподіватися, що український електорат за останні десятиріччя прозрів, а це покажуть результати близьких місцевих виборів.

Михайло МИХАЙЛЮК

СВІДОМИЙ СИН СВОГО НАРОДУ І ЗАРУЧНИК СВОЄЇ ЕПОХИ

В минулому 2015 році виповнилося 120 років з дня народження Одовічука Івана Ілліча (по деяких документах Ільковича). Народився він 14.07.1895 року в древньому українському буковинському селі Балківці Серетського повіту Герцогства Буковина Австро-Угорщини (тепер Румунія, повіт Сучава). До речі, тоді (як і зараз) в селі мешкало багато Одовічуків. Життєвий шлях буковинського українця Івана Ілліча Одовічука не був пересічний. Іван Ілліч прожив дуже насичене життя. Зокрема він переніс всі страхоття та біди двох світових воєн, перших визвольних змагань та боротьби за державність України в лавах військових формувань ЗУНР та УНР, других визвольних змагань (бойові поразки, поранення, голод, холод, хвороби, зради, оточення, полон, інтернування, арешти, депортації, репресії та залякування, позбавлення батьківщини, розрив з родиною, втрати рідних та товаришів, невдачі в справах тощо). Мінімум 6 разів життя Івана Ілліча «висіло на волосині», але Всевишній зберіг його для майбутніх справ. Проте завжди він був високодуховною людиною, свідомим сином свого народу, патріотом та націоналістом в найкращому розумінні цього слова.

Останні роки мешкав в місті Тячів на Закарпатті, де й похований (помер 10.12.1971 внаслідок важкої та тривалої хвороби – стомлене й хворе серце раптово зупинилося на 76-му році життя).

Згадки про Івана Ілліча знаходимо в десятках літературних, архівних та історичних джерел, в яких він характеризується як надзвичайно відомий український громадський, політичний, правозахисний, культурний та освітній діяч Мараморощини в 30-50-ті роки 20-го століття (головно Сигітщина, міжвоєнний та ранній повоєнний періоди).

Впродовж свого життєвого шляху Іван Ілліч безпосередньо пересікався з багатьма загальновідомими особистостями. Серед них (порядок довільний): австрійський архієпископ (ерцгерцог) Вільгельм Франц Габсбург-Лотрінґен (Василь Вишиваний), майбутній імператор архієпископ Карл Габсбург, Іван Франко, Андрей Шептицький, Теодор Ромжа, Симон Петлюра, Сильвестр Яричевський, Олег Ольжич, Августин Волошин, Дмитро Вітовський, Іван Огієнко, Мирон Тарнавський, Ольга Кобилянська, Михайло Грушевський, Ярослав Окуневський, Павло Тичина, Володимир Сосюра, Юрій Смолич, Роман Шухевич, Євген Коновалець, Євген Петрушевич, Андрій Мельник, Уляна Кравченко (Юлія Шнайдер), Марія Щербатова, Петро Франко, Елізер Візель, Іван Туряниця, Василь Гренджа-Донський, Юлій Брацайко, Михайло Брацайко, Олександр Хіра, Августин Штефан, Василь Маркусь, Степан Клочурак, Платон Майборода, Андрій Патрус-Карпатський, Михайло Михалевич, Олександр Маркуш тощо.

Раніше науковцям СРСР, Румунії та Угорщини «не рекомендувалося» вивчати життя та діяльність Івана Ілліча, його побратимів та колег. Ця тема була заполітизованою,

незручною, неоднозначною та суперечливою. Але час змінився і зараз об'єктивним сумлінним науковцям доступний значний масив інформації в різних мовних сегментах щодо життя та діяльності Івана Ілліча. Проте багато матеріалів ще залишаються невивченими або й взагалі невідомими. Втрачено контакти з його побратимами та колегами, відсутній зв'язок з нащадками його братів в США, дуже обмежені контакти з ріднею на «малій батьківщині». Не оцінено і його діяльність з точки зору євроінтеграційних процесів взагалі та євроінтеграційних прагнень України зокрема.

Ярослав ОДОВІЧУК

ДЕЩО ПРО МАРАМУРИШ

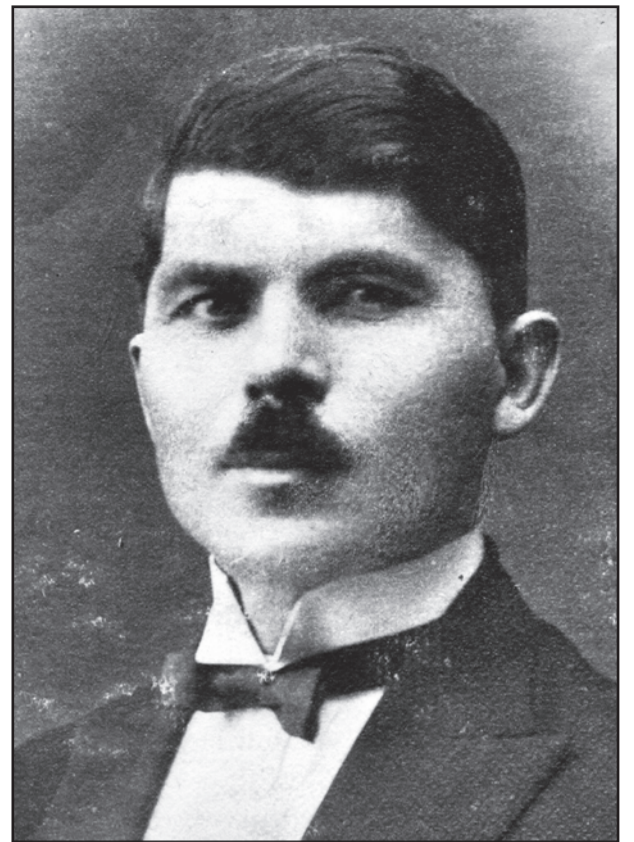
Адвокат Іван Одовічук.

По тім боці полудневих буковинських Карпат лежить повіт Марамуриш. До світової війни цілий Марамуриш належав до Угорщини і був одним з найбільших комітатів Угорщини. Мировий договір перешматував Марамуриш на двоє. Більша частина з округами: Рахів, Тячево, Тарас, Хуст, Волово і Долга залишилися при Закарпатській Україні, а менша частина з Сіґетом, столицею комітату, припала до Романії. Тиса є границею між закарпатським і романським Марамуришем. В Романії Марамурищина називається жудец Марамуриш, а на Закарпатті Мармороська жупа. Головним містом закарпатської Мараморощини є сьогодні місто Хуст.

Романський повіт Марамуриш граничить на полудневім сході з Буковиною, а іменно з повітами: Радаць і Кемполунґ, на північному сході з Галичиною, на півночі з Чехословаччиною (Закарпаттям), на заході з повітом Сату-Маре, з на полудні з повітом Сату-Маре і Бістріца-Насауд.

Земля Марамуриша є дуже горбиста. На сході й півночі маємо карпатські підгір'я, на полудні гори Родна й Лануш, а на заході гори Пятра й Гутин. Найвищими горами в Марамурищині є Піп Іван (1940 м.), Торояга (1939 м.), Чорногора, Файна, Буковінка; Рогач, Черкан і Прислоп в карпатських горах, Петросул (2305 м.), в горах Родна і Гутин (1147 м.) в ланці гутинських гір. Ці гори дуже часто вже в місяці вересні покриті снігами, що держиться там аж до середини літа. Тому то в Марамуриші весна й осінь студені так, що дуже часто в травні й червні замерзають овочеві сади. З тієї причини, що в Марамуриші так багато гір, лишається дуже мало землі для рілі, і то лише вздовж рік. За те маємо багато лісів, але майже всі вони в руках вдови Поп Симон, барона Гредля й других жидів, що покупували їх від наших людей за безцін.

Найбільшою рікою Марамуриша є Тиса. Вона є границею між романською і закарпатською Мараморощиною. Коло села Валя-Вішеулуй впадає до Тиси з романського боку ріка Вішава з притоками Васер і Рускова, а коло Сіґету ріка Іза з притоками: Мера і Косів. Окрім цих рік є в Марамуриші багато менших річок і потоків, що збігають з гір і весною роблять дуже багато шкоди. Так Іза й Тиса переповнені водами численних приток, майже що весни виступають зі своїх берегів і затоплю-

ють окружні села й велику частину міста Сіґет, що лежить із гірничим кітлі, обкружений ріками Тисою, Ізою й Рівною. Подивитися на Сіґет з гори, він виглядає немов би Острів. Звідси то має й назву, бо Сіґет, то по угорськи острів.

Повіт Марамуриш має 59 громад. З цього 12 громад є з українським населенням. Декотрі громади складаються з 2 сіл, як наприклад Петрова, до якої належить й українське село Красна, що якраз тепер бореться щоб стати самостійною громадою.

Марамуриш не має тепер безпосереднього залізно-дорожнього сполучення з рештою краю, бо одинока залізнична лінія, що лучила Марамуриш з Угорщиною і Галичиною, поділена Романією й Чехословаччиною. Так, що коли жителі Рахівської округи хочуть їхати в глибину Закарпатської України, мусять переїжджати через романський Марамуриш, а як з Сіґету хтось їде до Сату-Маре й далі до Ключу, Орадії чи Букурешту, переїжджає через закарпатський Марамуриш, бо ця лінія обслуговує обі державі. Залізнична лінія, що давно лучила Ясину (Кережмезе) з Будапештом з Ясини до Валя-Вішеулуй в чеських руках, між Валя-Вішеулуй і Кемполунґом (тепер Драгош-Вода) є на романському боці, а звідси до Галмей знову на чеському боці. Коли хтось їде з Сіґету просто до Чернаць, мусить переїжджати через Чехословаччину й Польщу. Тому то й хліб тут такий дорогий, бо нема доброго сполучення.

Перед поділом національною більшістю в Марамуриші були українці (55%). В романському Марамуриші зісталось 25.000 українців, 82.000 романів, 13.000 мадярів, 3000 німців (в Вішеул де Сус) і 36.000 жидів. В самім Сіґеті й в українських селах Крачунешті й Рускова є майже 50% жидів. З цього можна видіти, що там, де темнота, де люди не вміють читати, писати, де брак просвіти, там багато жидів, бо темний хлоп працює на них.

В романському Марамуриші всі села вздовж Тиси заселені українцями. Коли їдемо головною дорогою з Сату-Маре до Сіґету, будемо переїжджати через такі українські села: Тячево, Ремети і Кемполунґ або Драгош-Вода. Коли їдемо залізницею, чи головною дорогою з Сіґету до Валя-Вішеулуй, маємо такі укра-

(Продовження на 6 стор.)

ЧОРНО-БІЛІ І БІЛО-ЧОРНІ ТРАФУНКИ

Лицемірність!

Не знаю, чи у церковному календарі є мучениця або праведниця ВАЛЕРІЯ, каже якимось мені одна екзальтована дама, котра постійно «відкриває» серед наших українців виняткових особистостей. Не мала терпіння водити пальцем аж по триста шістдесят п'ятьох днях року. Але обов'язково зроблю це заради справедливості. Бо якщо у календарі такої немає, то доводжу до відома світу, насамперед українського світу, що я відкрила достойну кандидатку на беатифікацію, а потім на санкціонування на ім'я Валерія, себто у мирському званні Валерія Думітру. Напевно ти чув про неї, читав її виступи по фейсбуку – загарячувала дама.

Та я не знаю хто вона така Валерія Думітру (чи хто скривається під цим іменем – кажуть, що один попик-невдаха) звідки, де проживає і хліб насущний заробляє – засоромлений, признаюся. Отже, мушу ознайомитись з її «невтомною діяльністю» на українських теренах, діяльність, в якій ратує нібито за «справедливість» у всіх вчинках та діях нашої громади під егідою СУРу. Ніщо не проходить повз увагу пані Валерії – навіть птах не пролетить на українському небі без того, щоби вона про це не знала і не відгукнулася. Усе її болить і турбує, усіх вона голубить чи криткує своїм віщим словом, – від малюків до пенсіонерів.

Так, ви прочитали правильно – пенсіонерів. За долю пенсіонерів, які діють у структурах СУРу, дуже переживає пані Валерія. А це тоді, як у на/шому хижацько-споживацькому суспільстві усі би хотіли скараскатися пенсіонерів, бо з ними тільки один клопіт.

А пані Валерія – альтруїстка. Аби пенсіонери не занепадали духом, не відчували себе непотрібними тоді, коли СУР відмовиться від їхніх послуг, пані Валерію осяяла геніальна думка-ініціатива: об'єднати їх в неурядову організацію під назвою Союз Українських Пенсіонерів Румунії /СУПР/.

Та пані Валерія не тільки ініціативна, вона і вельми «справедлива»: на її переконання засновниками цього союзу мають бути ті самі люди, що і СУР заснували 1989 року: Михайло Михайлюк, Іван Ковач, Микола Корсюк. Правда, до цих трьох славних імен вона додає і Ярославу Колотило, мабуть, із симпатії до цієї славної українки і свіжої пенсіонерки. Крім названих членів-засновників СУПР, пані Валерія подає і добрих десятків імен людей, яких називає членами-

фундаторами, хоча, на мою думку, засновники і фундатори – синоніми. Серед «фундаторів» – представники всіх українських «зон». Тут і Степан Бучута, і Марія Чубіка, і Віктор Семчук, і Іван Лібер, і Василь Пасинчук і навіть покійний Ілля Фрасинюк. Щедра на кандидатів пані Валерія!

Та якщо знайома дама возвела її у ряди праведниць, місце яких у православному календарі, то я не забув народну мудрість, за якою сім раз відміряй, а потім уже відрізуєш. А «поспішиш – людей насмішиш». Бо натрапивши на інші фейсбуки пані Валерії, почав переконуватися, що їй далеко до праведниці, а ближче до фарисейства. Таким фарисейством, а не поблажливою іронією, можна вважати і пропозицію щодо згуртування пенсіонерів-сурівців.

Псевдоправедниця Валерія Думітру в інших своїх виступах по фейсбуку стає ревною наслідницею пана депутата Марочка. Злітає високо, звертаючись до високих чинів міжнародного українства: до голови СКУ пана Євгена Чолія, до пані Алли Кендзери, Михайла Ратушного, Ярослави Хортяні, волаючи патетично: «Пане Євген Чолій, подивіться як пригноблює Союз Українців Румунії українство з Румунії... Союз викидає нашого депутата з Парламенту, хоче, щоб ми, українці з Румунії, позбулися депутатського місця для українців в Парламенті Румунському назавжди. Схаменіться люди. Кровожери, Юди прокляті... Українці, зупиніть будь ласка кримінальні справи СУРу!»

Це лицемірність найвищого гатунку, це якась патологічна obsesія бачити і видавати все за чорне у діяльності СУРу, викривляючи дійсність. Всім добросовісним українцям відомо, що Союз не викинув депутата Івана Марочка з Парламенту, а за антисурівські і антиукраїнські акції позбавив його підтримки з боку нашої організації, членства у ній. Бо пан депутат, відколи на останньому Конгресі СУРу не посів посаду голови, розпочав негідну судову війну проти всіх – від нового проводу СУРу до делегатів Конгресу, сурівської преси, книговидання, культурної діяльності на теренах української громади.

У моральному плані дії депутата можна назвати «кримінальними», а не дії проводу СУРу, який законним шляхом захищає структури організації на всіх рівнях, розвінчує всі наклепи і вигадки пана депутата.

Якщо колупнути глибше, себто ознайомитися більше із фейсбук-продукцією важкої захисниці ілюзорних надій пана

депутата на те, що законні і статутні результати останнього З'їзду СУРу з 2015 року суд визнає недійсними, то побачимо, що пані Валерія не тільки ревна прихильниця всіляких ревізіоністів на кшталт Моргана чи пузанчика-гріжачка, але що у своєму азарті грубо плутає поняття. На її думку, «Конгрес, який відбувся у Сіреті 30-31 жовтня 2015 року буде **конституційно** анульований. Яке відношення має Конституція до українського форуму – повний туман, бо З'їзд має у своїй основі Статут СУРу.

«Якби ти знав, як багато важить слово...»

Напередодні Виликодня, Свята Воскресіння Христового, по мобільному телефону я одержав чимало теплих і щирих поздоровлень від друзів, знайомих, співробітників з побажаннями душевної радості і спокою, нових звершень на ниві українства. Серед них і поздоровлення від /не/нашого депутата Івана Марочка, в якому він зичить мені душевного миру, надій, здоров'я і радості, багословенних Пасхальних Свят.

Прочитавши депутатські побажання, мені пригадалися мудрі і глибокі слова Івана Франка, виведені у заголовку. І подумав я, що якби пан депутат знав їх, то стриманіше розкидався би благовісними словами, чи адресував би їх тим людям, яким щиро і насправді бажає всього найкращого. А я, людина котра словом і ділом спричинилася до того, щоби пан Марочко став представником українців у найвищому законодавчому форумі країни, в теперішній момент не маю жодних підстав повірити у щирість побажань парламентарія Івана Марочка, котрого за безумні акції, спрямовані проти СУРу, було виключено з рядів нашої організації. Більше того я, як делегат останнього Конгресу, результати якого – законні і статутні – пан Марочко оскаржив у суді, також поданий до суду, нібито за те, що проголосував на українському форумі за новий провід, за новий Статут.

По-моєму, це фарисейство, лицемірство з боку пана депутата, який начебто в одній руці тримає маслинову гілку миру, а в другій ховає ніж за спиною.

Бо як міг я мати душевний спокій і радіти великому святу, коли пан депутат всіма способами /суцільно нечесними!/ хоче зруйнувати те, що всі чесні українці збудували за понад чверть століття?

Михайло МИХАЙЛЮК

ДЕЩО ПРО МАРАМУРИШ

(Продовження з 4 стор.)

їнські села: Віршморт (Миків), Крачунешти, Бичків, Луг і Валя-Вішеулуй. З Крачунешт веде дорога через романську Рівну до української Рівни й до Костела, де є копальня соли і звідки є вузенька залізна дорога до Сіґету. З Валя-Вішеулуй їдемо даліше по під Карпати через українські села: Бистра, Красна, Рускова, Репедя і Поєні суб Мунте (Поляна). Звідси видимо, що ціла полоса вздовж чеської й галицької границь заселена українцями. Окрім цих сіл живе і в Сіґеті 2000 душ українців, де мають свою гр.-кат. церкву й дві парохії.

Марамуриш дуже багатий на мінерали й мінеральні води. Маємо тут сіль в Костелі й в Окна-Шуг'атаґ. Піріт в Борші. В цих місцевостях є також звісні солені купелі. В Сачелі є нафта й вуголь. В Будештах золото й срібло. Марамуриш дуже багатий на ґранітовий камінь, на мрамур і мідь. В кожному селі майже є якісь мінеральні води й купелі для ревматичних болів. Однак все це не використовується як слід, або лише дуже примітивно. Тому то така біднота в Марамуриші. Ліси тут дуже багаті на дикі звірі, як: медведі, кози, бурсуки, дикі свині, лиси, дикі кури, гірські когути і т. д.

Нарід в Марамуриші дуже бідний, а ще бідніші українці, бо ліси, що окружують їх села, всі в чужих руках. Землі для рілі дуже мало. Родиться тут лише кукурудза й бараболя. Білого хліба сіється лиш де-не-де. Чому то тут люди ніколи не можуть вижити з того, що родить їх земля, а примушені купувати кукурудзу за дорогі гроші, бо та кукурудза привозиться сюда з Реґату і з Басарабії так, що транспорт більше вносить, як самий товар. До війни, коли по всіх горах рубалося тисячі фалеч ліса, а сосни й смереки збивалося в бекури й відправлялося в глибину Угорщини, або майже в кожному селі були трачки, люди заробляли й не відчували так бідноти. Тепер в Марамуриші лісових робіт нема, трачки не працюють і тому люди розходяться по цілім Ардялі й Реґаті на лісові роботи, щоб не вмерти з голоду. На цих роботах наші люди за марний гріш лишають своє здоров'я, а дуже часто і життя, бо багато небезпеки при лісових роботах. Лучається часто, що чоловік піде десь далеко в Реґат, чи Ардял на роботу і все, що заробить, там таки й проїсть і часто серед зими пішки мусить вертатися до дому, де ждуть голодні діти й жінка.

Головним доходом в Марамуриші є плекання худоби. Особливо корови альґавської раси вивозяться звідси аж до Греції й Палестини. Та наші люди не дуже то дбають про плекання худоби, помимо того, що нема браку полонин, де могли б випасати худобу. Худоба приносила б їм ліпший дохід, як лісові роботи. Окрім того альґавські корови дають багато молока, отже могли б стоваришуватися і засновувати молочарні, виробляти масло й сир і в такий спосіб мали б ліпший зарібок. Жидівське товариство «Іка» має в кожному українському селі молочарню, а наші люди годують їм корови або продають за безцін молоко від своїх коров.

Олександр Піпа, дяк з Микова, що на моє спонування, відкрив молочарню, ніколи того не

жаліє, бо заробляє гарний гріш. Пора, щоб і другі селяни наслідували його. Треба, щоб наш нарід в Марамуриші зрозумів, що чужі йому не допоможуть, що довго не може жити жебраним малаєм, щоб гуртувався в товариства, чи то кооперативи, щоб таким способом своїми силами поліпшив гірку свою долю.

Марамуриш дуже славний на садовину. Яблука «Йонатан» і «Батуд» наповняють всі ринки Європи, а головню Німеччинни. Коли добрий урожай, то з Марамуришу вивозять поверх 2000 ваґонів яблук. Ці гроші однак заробляють чужі, бо українці не люблять займатися садівництвом. А могли б вони легко позасаджувати сади, бо держава за малу ціну, на сплату, дає щепи. Окрім того в Бичкові маємо помікультурну школу, де за 2 роки діти по окінченні народньої школи, могли б навчитися садівництва, пчоловідства, плекання худоби і т. д.

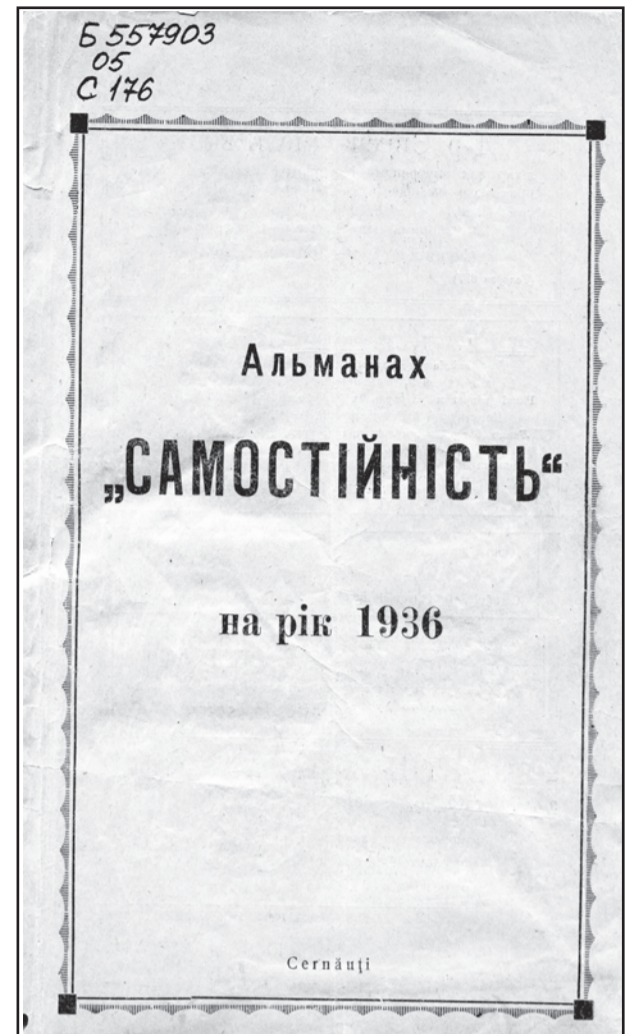
До війни всі українці в Марамуриші були греко-кат. віроисповідання. В кожному селі мали церкву й церковну школу. По війні Миків і Ремети перейшли на православну віру, а недавно завелося православ'я і в Поєні суб Мунте і в Бистрі. Так гр.-католики, як й православні українці святкують свята по старім стилю. Марамуриш є одиноким повітом у Романії, де це дозволено.

Греко католицькій церкві ми завдячуємо, що український нарід в Марамурищині зберіг до нині дорогу свою рідну мову, бо мадяри всіма силами старалися змадяризувати наш нарід, як то сталося в Сатмарщині, Карей Марє, в Орадя, де є багато українських гр.-кат. парохій, але в тих церквах панує угорська, чужа мова. Якщо і в ті парохії підуть священники українці, то можливо, що й ті відчужені українці пізнають милозвучність рідної мови й навернуться до свого народу, що прийме їх з великою любов'ю, як батько з святого Єванґелія приймив пропавшого сина.

Тому то мусимо тут в Марамуриші піддержувати всіма силами українську гр.-кат. церкву, бо вона є тут огнищем і осередком всіх змагань нашого народу.

Підчас мадярського панування Марамуриш не мав окремого свого політичного життя, а був завше сліпим зняряддям в руках правительства. Аж в 1918 році на підставі Вільзонівських принципів тодішній угорський міністр Ясай Оскар декретував автономну «Руську Країну», до якої мала належати Закарпатська Україна й Марамуриш. Скликано в тій цілі «Руську Раду», що вперед зійшлася в Сіґеті під головуванням др. Михайла Брацайка. Тут не могли взяти жодних рішень, бо окрім братів Брацайків і Ореста Ільницького, ніхто не був свідомим українцем. Та все таки важне, що перший раз тоді «Руська Рада» вивісила на домі, де радила, український прапор. 19 січня 1919 року рада зійшлася вдруге в Хусті. Але й там не мала вільної руки, бо «рада» працювала під надзором мадярських військ. Ще перед тим, на початку січня 1919 року українське військо з Галичини заняло Сіґет, де пробуло всього 10 днів. Дня 18 січня 1919 р. наступила на Сіґет числена романська армія, й по завзятім бої в Сіґет-Камара над Тисою, заняла Сіґет. Українці обточені зі всіх боків, полягли там всі до одного.

Романська армія заняла тоді не лише теперішній Марамуриш, а й полосу Тарас і Королево, при залізній лінії, що вяже Марамуриш та Сату-Марє й рештою Ардялу. Таким чином

до Триянонського договору належала до Романії велика частина теперішньої Закарпатської Марамурищини. Так то в першій романській парламенті Вайди русини з Марамуриша мали 2 депутатів. Орест Ільницький був вибраний в Тарасі, а Теодор Бокотей в Сіґеті. Від коли ріка Тиса стала границею між закарпатською і романською Марамурищиною і до Романії припало тільки 15 сіл, українці в Марамуриші зникли з політичного горизонту. Аж в 1926 р. тодішній бл. п. вікар Андрей Сабо заснував «Руську Партію», але то лиш на папері, бо священники не мали впливу на нарід, який попав в сіті кузистів.

В 1931 р. заснувалася під проводом адвоката Івана Одовічука з Сіґету, українська політична партія, що скоро вкорінилася в усіх українських селах. Від тоді то українці з Марамуриша почали читати українські часописи з Буковини й українські книжки й пізнали, що вони є частиною того самого народу, що живе в Буковині, в Бєсарабії, в Закарпатській Україні, в Галичині, на Волині й Наддніпрянщині. Вони пізнали, що є українцями, синами великого 45-мільйонного народу, який має славу свою минувшину й стару культуру, якою не можуть похвалитися багато європейських народів, що нині мають свої держави.

Від давних давен український нарід стримував своїми грудьми напір всіх диких орд, що перлися зі сходу на захід і таким чином європейські народи могли спокійно розвиватися за плечима українців і творити свої самостійні держави. Так сталося і в 1919 р., коли січовий стрілець жертвою своєї крові спер напір комуністів над Збручем, що хотіли злучитися з комуністами з Угорщини. Певно, що коли в лютім 1919 р. злучилися б орди Леніна з комуністами Куни, то ціла Європа стогнала б нині в ярмі червоного ката, як стогне обезброєна Україна.

Сіґет, 11 вересня 1935 р.
(Чернівці, Альманах «Самостійність»
1936 рік, стор. 31-36)

Іван Франко у своїй передмові до збірки віршів «Над Прутом» (1901) назвав Сидора Воробкевича «одного з перших жайворонків нової весни нашого народного відродження»./.../ Багато з тих пісень гомонять нині скрізь по вашім краю завдяки гарній музиці самого автора; та ми певні, що багато поезій, які появляються тут у перве, так само матимуть силу будити в серцях тиху, солодку музику поетичного настрою». Та Сидір Воробкевич не тільки письменник, а багатогранна постать митця. Він відзначився як священик, педагог, фольклорист, диригент, композитор і громадсько-культурний та церковний невтомний діяч, якому Петро Никоненко присвячує документовану монографію «Буковинський жайвір» (Сторінки життєпису Сидора Воробкевича, Чернівці – Ніжин 2011), де вперше дізнаємось про маловідомі факти та ідеї його життя і мислення.

Найбільший внесок у збереження літературної спадщини письменника зробив Осип Маковей, який видав його творчість: «Твори Ізидора Воробкевича в трьох томах» (1909-1911). Як засвідчує П. Никоненко, О. Маковей перший відгукнувся на дебют С. Воробкевича та його вічний злет в українській літературі за рекомендацією І. Франка: «Справді, коли ми тепер можемо співати: <<То з тихої могили/ Дух руський ся збудив/ І, мов ті моря хвилі,/ По краю ся розлив!>> – то в тім велика заслуга і сего нашого жайворонка нової весни, що в один час з Федьковичем віщував Буковині кращу будучину» (див. П. Никоненко «Буковинський жайвір»).

Людину і митця Сидора Воробкевича П. Никоненко називає «феноменом...», у своїй праці для симпозиуму «Сидір Воробкевич і український літературно-мистецький контекст», що недавно, 5 травня, пройшов у ЧНУ з нагоди його 180-річчя від дня народження. Тільки, на жаль, високоповажний професор, монограф і аналіст життя і творчості Воробкевича не прийшов через об'єктивні причини. Між організаторами культурної події були присутні чільні представники Міністерства освіти й науки України, Чернівецької обласної державної адміністрації, Чернівецького державного університету ім. Юрія Федьковича, Чернівецької обласної організації Національної Спілки Письменників України і Чернівецького обласного об'єднання

Чернівецький Національний університет
імені Юрія Федьковича

Всеукраїнського товариства <<Просвіта>> ім. Тараса Шевченка.

На шану подвижника українського слова і музики та культурно-церковного діяча Сидора Воробкевича вперше у Трьохсвятительській церкві ЧНУ (колишньої Митрополії Буковини), відбулася панахида під проводом отця Миколи Щербаня, в якій брали участь студенти, викладачі та гості, цінителі творчості Буковинського жай-

«СИДІР ВОРОБКЕВИЧ І УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КОНТЕКСТ»

(Симпозиум-присвята Чернівецького Національного Університету імені Юрія Федьковича до 180-річчя від дня народження Сидора Воробкевича (1836 – 1903))

вора, яким тепло припали до душі чарівні мелодії квінтету «Мене-стреля», якого не раз супроводжує отець Щербань Буковиною. Він був гостем у нас, в Сучавщині, на презентації пісенника «Шевченко в піснях» (Букрек, 2015), складеного мною та покійним композитором і фольклористом Андрієм Плішкою. Після панахиди наукові читання відбулись в Блакитному залі ЧНУ під керів-

ництвом декана філологічного факультету, проф. др. Бориса Бунчука, який змотивував ціль урочистості – 180-річчя від дня народження Сидора Воробкевича і запросив до вітального слова вельмишановного Степана Мельничука, ректора ЧНУ ім. Юрія Федьковича. Видатний вчений привітав учасників симпозиуму «Сидір Воробкевич і український літературно-мистецький контекст» та високо оцінив просвітницьку постать священика, педагога, фольклориста, письменника, композитора та культурно-громадського і церковного діяча, який у свою багатогранну творчість, як і Юрій Федькович, вклав всі сили і талант на користь не тільки Буковини, а всього українського народу. Незабутнє його кредо – «Складаю світлий обіт, що до кінця віку мого щиро і вірно служитиму моєму рідному народові», – яке висловив як подяку славним гостям на своїм 25-літнім юві-

леї, залишається світлою присягою для всіх нас, спадкоємців, з покоління в покоління, символом синівської гідності і відданості своєму рідному краю.

Проф. др. Борис Бунчук, ведучий наукових читань, подякував за вітальні слова вельмишановному ректору ЧНУ і запросив до слова заслуженого діяча мистецтв України Остапа Савчука, голову Чернівецького об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, який підкреслив палкий патріотизм Сидора Воробкевича, що віддав все своє життя просвітительській і духовній праці на користь свого народу. Буковинський жайвір у переднім слові до «Буковинського альманаху на рік 1877» під символічною назвою «Руська хата» відзначав, що «Наука і праця, то основа просвіти і сили народу, але ні просвіта, ні сила народна не здобуваються без праці поодиноких, без апостолів просвіти, без світлої інтелігенції».

Отже Сидір Воробкевич був саме таким апостолом просвітителем, був лідером «Руських бесід» і одним із найактивніших членів-просвітян, який згодом переіменував альманах такий «Руська хата», на сторінках якого гуртуватиме письменників Русі. Так, до нього пристали брат Григорій, славний Юрій Федькович, Омеліян Попович, Корнелій Устиянович Пантелеймон Куліш та його дружина Ганна Барвінок, Ол. Барвінський та ін., тобто буковинці, галичани і наддніпрянці. Сидір Воробкевич, як письменник і композитор, піднявся на незбагненну висоту, поєднав поетичне слово з музикою та народним невмирущим чуттям, те що й сьогодні робить його незабутнім і милим, закінчив О. Савчук. Далі ведучий проф. др. Борис Бунчук представив делегацію українців Румунії і запросив до слова голову Культурно-просвітянської асоціації «Просвіта» ім. Тараса Шевченка Борислава Петрашука. Б. Петрашук уточнив, що делегація має в складі письменника І. Кідещука та музикознавця Миколу Крамара і ми надіємось успішно співпрацювати з Управлінням культури Чернівецької обласної держадміністрації, з Чернівецьким Всеукраїнським товариством «Просвіта» ім. Т. Шевченка та з Чернівецьким Національним Університетом ім. Юрія Федьковича у нашій просвітянській праці.

Наукові доповіді відкрив проф. др. В. Антофійчук, завідувач кафедри української літератури ЧНУ працею «Сидір Воробкевич у силовому полі українського романтизму», в якій показав, що апостол буковинської просвіти був пізнім романтиком, але в його творчості сти-каються разом з романтизмом класицизм та новітні європейські погляди, і не тільки в літературі, але і в музиці, як підкреслила пізні-

Іван КІДЕЩУК

(Закінчення на 13 стор.)

ЗУСТРІЧ МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ ПАВЛА КЛІМКІНА

6 травня у селі міського типу Солотвино Тячівського району Закарпатської області відбулася робоча зустріч міністрів закордонних справ України Павла Клімкіна та Румунії Лазаря Коменеску. Напередодні зустрічі у Солотвино за участю голови Закарпатської обласної державної адміністрації Геннадія Москаля було відкрито Консульство Румунії.

Міністри Павло Клімкін та Лазар Коменеску обговорили широке коло питань двостороннього співробітництва та, зокрема, шляхи реалізації домовленостей, досягнутих в ході візиту

Президента України Петра Порошенка до Румунії 21 квітня 2016 року.

Особлива увага була приділена питанням транскордонної та регіональної співпраці, розвитку інфраструктури українсько-румунського державного кордону, вирішенню освітніх та культурних проблем української національної меншини в Румунії та румунської в Україні. Міністри підписали Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про скасування оплати за оформлення довготермінових (національних) віз, завдяки якій українці та румуни зможуть безкоштовно отримувати дозволи на в'їзд та перебування строком понад 90 днів.

Міністри також вручили громадянам двох країн дозволи на перетин державного кордону у рамках діючої Угоди про місцевий прикордонний рух.

7 травня Павло Клімкін відвідав український ліцей імені Тараса Шевченка в прикордонному румунському місті Сігету Мармаціей, зустрівся з керівництвом СУР та членами місцевої української громади.

«Під час перебування у ліцеї керівник зовнішньополітичного відомства України обговорив з викладацьким складом освітнього закладу, представниками повітового управління освіти актуальні питання функціонування ліцею та покращення умов вивчення рідної мови в школах повіту учнями з рядів української громади.

Міністр Павло Клімкін також ознайомився з організацією навчального процесу в ліцеї та творчими здобутками учнів закладу» – повідомляє сайт Посольства України в Румунії, бо, на превеликий жаль, чи Посольство, чи керівництво ліцею не запросили ні голову Союзу Українців Румунії, ні представників публікації СУР на цю зустріч.

У ході зустрічі українського міністра з українською громадою було обговорено подальші шляхи співпраці, насамперед у культурній та освітній сферах, що сприятиме популяризації української мови, культури та традицій українського народу в Румунії.

Подаємо промову міністра закордонних справ України Павла Клімкіна:

«Після того, як ви мене привітали хлібом і сіллю, горілка теж смакує, як і в Україні, тому я

великих промов казати не буду. По-перше, я дуже радий сьогодні всіх побачити, я знаю що тут є дуже згуртована громада, я вчора був дуже вражений, коли почув український спів у церкві – дійсно фантастичні відчуття.

Дякую вам всім і керівництву СУР, тепер ви маєте таку молодую силу, яка буде вести громадою вперед. Я звичайно готовий цьому допомагати, ми вже домовились, що коли буде відкриватися пам'ятник Шевченка, тут, в Сігеті, я спробую теж особисто завітати. Ми вже навіть домовились з румунською владою, що будемо читати вірші, хто хоче румунською, а ми, звичайно, українською мовою.

Коли перетинаєш кордон, маєш відчуття, що цього кордону немає, що він формальний, хоча це декілька кілометрів. Вчора ми підписали угоду за скасування плати за надання національних віз. Тепер, хто хоче отримати нешенгенську візу, нічого платити не буде. Ну і, звичайно, всі боремось, щоб за декілька місяців був безвізовий режим України з Європейським Союзом, але, звичайно, малий прикордонний рух все одно буде працювати, оскільки в рамках безвізового режиму завгодно перетинається кордон на період від 90 до 180 днів. У кого є дозвіл на малий прикордонний рух, той завжди відчуває себе, як удома, що є кордон, що немає.

Я дуже надіюсь, що за підтримкою наших румунських партнерів ми будемо дуже послідов-

но йти шляхом виконання роботи до асоціації, і колись цього кордону не буде взагалі, всі ми об'єднаємось в єдиній Європі, і оце слово єднання для мене головне. У мене особисто, не тільки як у міністра закордонних справ України, а навіть особисто є мрія і візія про єдину демократичну європейську державу. І тому я дуже радий бачити громаду такою згуртованою, яка тримає віддавна оце українське почуття, український дух, тут, в Румунії.

Я тільки що був у ліцеї імені Тараса Шевченка, це дійсно особливе відчуття, коли бачиш українські танці, коли бачиш, що люди навчаються українською, зберігають унікальну культуру і, дуже важливо, що ми відчуваємо у всьому вашу підтримку. Відчуваємо саме зараз, коли боремось з російською агресією, коли Румунія

нас підтримує головню в тому, що стосується боротьби з тимчасовою окупацією Криму, в тому, що відбувається на Донбасі, де Росія все одно кожний день затягає зброю, боєприпаси, найманців, регулярні війська, але ми переможемо,

оскільки у нас є єдність і солідарність усього світу.

У нас є чітка позиція Європейського Союзу, солідарність у питаннях санкцій, і це те, що ми маємо через відчуття єдності, відчуття європейської єдності, відчуття єдності єдиної громади тут, яка може і має йти вперед, яка знає що вона хоче, вміє підтримувати Україну в Румунії, і моя візія знов таки полягає в тому, що Україна і Румунія мають бути справжніми стратегічними партнерами. У них немає якихось великих проблем у відносинах, вони є сусідами, але сусіди бувають, на жаль, і такі, як Росія, але сусіди бувають й у спільному європейському домі, тому Румунія є нашим сусідом у європейському домі, тому це українське відчуття, українська традиція в Румунії є настільки важливою.

Я коли був останній раз в Бухаресті, в мене була цікава зустріч з провідниками громади, я готовий до цього теж залучитись. Ви напевно знаєте, що президент України, коли останній раз був у Бухаресті, він дуже особисто займається прагненнями громади, тому спеціально ходив до Патріарха Румунії і сказав, що має бути Служба Божа українською мовою в Бухаресті, оскільки тут проживає багато українців, і в інших містах, де проживають українці, вони не можуть бути позбавлені Служби Божої української, бо кожен має право відчувати Слово Боже своєю рідною мовою. Служба має звучати українською мовою в Бухаресті, у Тімішорі і в усіх містах, де живуть українці.

Щодо українського ліцею, він має отримати реальну допомогу, і зараз префект і мер отримали відповідні вказівки, і вони будуть допомагати, я дуже сподіваюсь. Вчора про це розмовляв з Лазарем Коменеску, що в нас з'явиться і друга, і третя школа, в якій буде викладатися суто по-українськи, оскільки не так просто всім доїхати сюди. Є ще декілька регіонів, де ми можемо зібрати десятки учнів, там теж потрібні українські школи. Зараз префект, щойно ми з ним зустрічались, і він поїхав до Тячева на свято українсько-румунської культури. Так само сьогодні відкривається в Івано-Франківському великий фестиваль карпатської культури. От все це навколо, воно має створити для нас всіх відчуття, що ми єдині, що живемо в єдиній Європі, і те що в нас зараз така позитивна динаміка, в українсько-румунських відносинах, для нас це дуже важливо, щоб саме це ми штовхали в напрямку розвитку української культури і українських відносин, саме тут, в Румунії.

Михайло ТРАЙСТА

Фото автора

(Продовження на 9 стор.)

З УКРАЇНСЬКОЮ ГРОМАДОЮ МАРАМОРОЩИНИ

(Початок на 8 стор.)

Тому дуже дякую, радий бачити всіх хто розуміє, що не згаяв даремно часу на цю зустріч. Я сподіваюсь, що побачимось знову, коли будемо відкривати погруддя Тараса...»

У своєму короткому виступі голова СУР Микола Мирослав Петрецький сказав:

«Вельмишановний пане Міністр закордонних справ, вельмишановні члени делегації! У першу чергу, позвольте привітати вас щирим «Ласкаво просимо!» у марамороському повіті, де, як ви добре знаєте, проживає більш ніж 60 відсотків українського населення Румунії. Тому я вважаю дуже головним ваш візит і, як ви спогадали, ми зустрілись минулого року в Бухаресті. Я з великою радістю почув, що ви в цьому офіційному візиті мали на меті зустрітись з українською громадою Румунії. Це є для нас великою честю, таким чином, ви доказуєте нам, що Україна турбується про українців Румунії, і це підштовхує

нас, надає нам сили, щоб ми могли боротись й надалі за наші права тут, в Румунії.

Як ви добре знаєте, СУР є єдиною організацією, визнаною урядом Румунії, яка бореться і захищає права української громади в Румунії. Чому кажу єдина організація? Тому що, впродовж років було кілька організацій, які пробували знищити цей український дух, але, на щастя, їм не вдалося зробити цього. І я запевняю вас, що ми й надалі те, що отримали від наших попередників, будемо вести вперед, будемо і надалі захищати наші права і права України. Як ви знаєте, СУР, українська громада Румунії була одна з

перших, яка засуджувала російську агресію, яка зверталася до ради Європейського Союзу з цього приводу, яка у своїй пресі, яку читають і за кордоном Румунії, висвітлювала цю агресію, ми були одні з перших, які постійно виступали по телебаченню і по інтернету, засуджуючи цю агресію. Я хочу вас запевнити, що новий провід СУР, як і попередній, буде і надалі підтримувати Україну і шлях України до Європейського Союзу.

Дякую Вам за Ваш візит і сподіваюсь, що це не буде нашою останньою зустріччю, так як Ви нам обіцяли, надіюсь, що будете разом з нами.»

У відповідь на слово голови СУР, Павло Клімкін подякував Союзу українців Румунії за активну позицію у питанні засудження військової агресії з боку РФ проти України та підтримку українських військових, передав подарунки від МЗС та керівництва Закарпатської області.

У свою чергу, голова повітової організації Мирослав Петрецький вручив подарунки і квіти всім членам делегації.

На закінчення хор «Ронянські голоси» виконав кілька українських пісень, а танцювальний ансамбль «Соколи» кілька українських танців.

БУКОВИНСЬКІ НАРОДНІ МАЙСТРИ НА ЯРМАРКУ У БУХАРЕСТСЬКОМУ ПАРКУ «ЧІШМІДЖІУ»

Цього року ярмарок народних майстрів у бухарестському парку «Чішміджіу» дійшов до сьомого випуску.

Були виставки домашніх тварин (ягнят та кроликів), розважальні ательє для дітей, але і прогулянка на човнах для малюків та дорослих.

На алеях парку спорудили 52 хатинки, які приваблювали щодня сотні відвідувачів, але і покупців.

Відвідувачі мали чим милуватися. Митці експонували вироби з дерева, скла, шкіри, кості і лози, прикраси для жінок, писанки, тканини, вишивки, народні костюми.

І на цей раз бажаючи мали нагоду купувати калачі, паску, всілякі солодоці, шербети, сиропи, мед, закуски, і т.д. Були також всілякі м'ясні і молочні препарати.

Було і повидло із Тополовень, марципани, пироги на меду з горіхами, і навіть варен-

на кукурудза.

Треба нагадати, що під час ярмарку виступали з артистичними програмами формациї дітей, хори, духові оркестри, солісти народної музики, але і естрадної.

З околиць Буковини брали участь дві газдині, писанкарки Філотей Дражніч із Палтіну та Марія Галан із Вікову.

Вони представляли з гордістю нашу мальовничу Буковину. Обидві представили писанки із курячих, качах та гусячих і навіть страусових яєць.

Виставляли і народні костюми.

Їхні вироби були високо оцінені.

Микола КУРИЛЮК

Фото автора

ПРОВОДИ

Перша неділя після Великодня називається Томина Неділя. Це тому, що цієї неділі вперше показався наш Господь Ісус Христос після Свого воскресіння. Апостол Тома вагався вірити словам інших учнів, які раніше бачили Ісуса Христа, який воскрес із мертвих. Він (Тома) казав, що не повірить, поки не побачить Його. З цієї причини він був названий невірний Тома.

Після Томиної неділі, в понеділок, в Добруджі українці святкують Проводи. В цей день моляться над гробками за всі померлі душі сім'ї.

В деяких слободах (Циганка, Гамчарка, Балабанча, Ісакча) панахиди відправляються священиками майже над кожною могилою, потім кожна родина сідає колом біля своїх покійників і поминає їх тим їством і вином, що їх з собою принесли.

В понеділок на Проводи ідуть на гробки, там вони ідуть до родових могил і кожний просить священика, щоб він відправив по померлих панахиду.

На могилі кладуть по три-чотири яйця (крашанки) По закінченні панахиди господар розбиває ці крашанки об надгробний хрест і віддає їх старшим людям (дідові), кажучи:

– Помолись, діду, за померлих тата, маму і за сестру (брата). Потім уся родина сідає колом біля могили обідати. Господар каже:

– Тут моя родина, тут моя мати, тут буду і я спочивати.

При цьому він викидає на могилу (на гріб) частину шкаралуп з великодніх крашанок, кісточку з свяченого ягняти, а потім виливає (чарку горілки) стакан вина, промовляючи:

«Їжте, пийте, спочивайте і нас грішних споминайте!» Після цього кожний учасник обіду випиває по стакану вина кажучи:

«Дай нам, Боже, довго на цім світі прожити, в добрім щасті панувати, а померлим – царства Божого дістати!»

Проводи празнують завжди в понеділок після Томиної неділі. Цей день празнують блаженні, як Пасху.

Блаженні – це значить, що вони підлегли, послушні, добрі, яким не подобається бути в злих відносинах ні з ким. Блаженні це такі люди, які живуть на краю світу, захищені від нашого людства, сховані від нашого бурхливого життя. Які вони? Не знати: високі чи низькі, розумні чи дурні. Кажуть, що вони підлегли, послушні, підкорені перед Господом, релігійні і великодушні. Можеш казати їм будь що не сердяться. Вони багато постять. Не знають коли Великдень, дізнаються тільки тоді, коли бачуть шкаралупи крашанок, яких господині на Великдень збирають і кидають їх на річку. Коли води цих річок доносять їм шкаралупи крашанок, тоді вони знають, що християни відсвяткували Пасху і починають і вони святкувати. Бо вони добрі християни.

Легенда:

Шкаралупи яєць, яких використали для підготовки паски, господині кидають в

п'ятницю чи в суботу перед Пасхою в ріку. В гирлах цих рік живуть рахмани або блаженні, які бувають напівлюди і напівриби. Доки допливуть шкаралупи яєць в їхнє царство, шкаралупи перетворюються знову в цілі яйця; кожним яйцем діляться дванадцять блаженних (рахманів) і все ж таки це їх задовольняє. Коли доплили яйця в рахманське царство і поїли з них, тоді признають рахмани Великдень. Це свято називають Рахманський Великдень.

В інших слободах Чукурова, Бажбунар, Пошта, Телиця в перший понеділок після Пасхи до Проводів увесь народ з хорговми, хрестами, церковним хором і священиком йде на гробки (цвинта). Тут, ставши поміж могилами, відправляють спільну панахиду, моляться за спасіння душ померлих, а потім справляють на подвір'ї церкви обід-тризну. Для цього обіду готуються в переддень всі односельчани, приносять з дому різні продукти з яких приготується обід.

Спільний обід часто переходить у веселі забави, найчастіше у пісні та хороходи.

Треба ще відмітити, що за тиждень або й раніше перед Проводами люди йдуть на цвинтар впорядкувати гробки (могили), сіяти квіти, садити барвінок різні кущі, або й деревця.

Кришки, які падають від їства і горілка чи вино, яке розливається на траву з цієї нагоди, вірується, що вони годують убитих злодіями, повішених чи втоплених.

Віргілій РІЦЬКО

ЖИВЕМО ЗА МІСЯЦЕМ

Зараз науковці довели, що небесні світила впливають на людину. Колись наші предки поклонялися Сонцю, Місяцю та іншим планетам і вміли користуватися їх захистом. Ці знання ще збереглися і до наших днів, головню в карпатських селах. Навіть і у церковних календарях на кожному місяці подані дати змін фаз небесного світила.

Коли візьмемо загальні народні прикмети про погоду, а потім приглянемося до календарних віщувальних погоди й врожайності під час панування різних планет, то хто грамотний і має досвід у складанні так званих народних календарів, той може легко дізнатися яка буде погода за рік, за два. По-моєму, не будуть це, очевидно, повні віщування, бо часом і найбільш вчені астрономи і метеорологи помиляються, але беручи справу з цього боку, що і як мають календарі писати, віщувати, то сьогодні, майже кожна людина може вгадати, який буде характер року.

Я ще з дитинства запам'ятав, як у нас вдома мама слідила, як показує новий Місяць, бо є приповідка в народі: «Яким си покаже Місяць новий на небі, така буде погода до кінця місяця», звідки й висновки:

1. Як си покаже новий, жовтуватий, з тупими рогами, звернений рогом на води, то кажуть, що той місяць уліті буде дощовий, сльотавий а у зимі – зимовий, з снігами.

2. А як си покаже місяць тоненький, білий із острими ріжками, задертий рогом догори – на небо, той місяць буде погідний – сухий.

3. На згибку Місяця не добре зачинати житловий будинок, бо в нім житиметься дуже тяжко. Старого місяця недобре рубати дерево для будівлі, бо воно скоро гниє, старіє. Лиш садити сад добре старого місяця.

4. На кінці старого місяця добре починати всяке лікування, робити примови від всяких слабостей, бо все зло і слабкість зникає з кінцем місяця.

5. Та днина, що настає місяць – порожня. Тієї днини не потрібно нічого садити в землю, тієї днини, не дай Боже, починати якусь будову, бо вона може стояти роки пустинею, порожньою.

Східної суботи дуже добре зарікатись від поганих привичок: куріння, пиятики, сварки та розлуки.

6. Хоч яку роботу добре зачинати нового місяця, бо вона скоро й легко робиться. Першої квартири нового місяця дуже добре садити городину.

7. Як побачиш новий місяць через ліве плече, то не дуже добре буде тобі вестись того місяця, а коли побачиш його через праве плече, то в тім місяці буде в тебе все ладитися.

Колись люди, ще до прийняття християнства, молилися до Святого Сонця, бо сонце дає світло і чистить воду, повітря і цілий світ від нечистої сили. Тому звідки сонце сходить не можна у ту сторону замітати, викидати під сонце сміття, плювати.

«НІЧ МАЄ СВОЄ ПРАВО»

Від заходу до сходу сонця панує злий дух ночі, нечиста сила. Старі люди казали: «Де тя ніч найде, там ночуй!», бо добрі люди по ночах не ходять. Якщо сонечко йде на відпочинок, то мусять люди, худоба вся звірина відпочивати. По заходу сонця не можна занести воду до хати, особливо на купіль малих дітей. Вночі не можна брати вогонь з хати, уночі не добре виносити сміття надвір, не добре дивитись в дзеркало, а також свистати на подвір'ї, увечері не можна лягати без молитви.

ПРАДАВНІЙ КАЛЕНДАР

За прадавнім українським календарем українським, предки місяці порівнювали з певними тваринами, птахами і деревами, вірили, що і люди мають схожість на своїх покровителів.

Ці назви такі:

Січень – вовк

Лютий – сова

Березень – місяць берези

Квітень – олень

Травень – соловей

Червень – муха

Липень – пес

Серпень – лелеки

Вересень – калина

Жовтень – кіт

Листопад – крук

Грудень – ялина

Юрій ЧИГА

Ворог нашого життя

Лиш доброю згадкою поминають ті часи, коли порядні газди пили оковиту порційками-наперстками, та й то лиш принагідно, на важному набутку або приємній зустрічі. Ще з дитини пам'ятаю як старші чоловіки казали, що у суботу, коли у нашому селі був ярмарок, купували півлітра монополу, удвох чистували і ще на палець лишєли на дорогу. Тепер горілка набула, так сказати, «сакрального» статусу, без неї ніхто до бесіди за столом не сяде.

Кажуть і є написано, що українець-горянин ніколи не був пияком. До чого годні договоритися п'яні люди, чого від них навчат-

ся діти? Селами будують церкви, церківці, каплички, але й число барів виросло, як грибів після дощу.

Збираючи фольклор, знайшов у старших носіїв таку приповідку: «Де Бог капличку, там дідько корчму», але ж нашими руками і за наш рахунок. Скільки-то молодих забрала могила через цю таку погану звичку, скільки горя терплять діти і стариня!

Великим гріхом є п'янка на похоронах чи поминках. Яким жадливим видовищем лякають світ, напиваючись при тілі покійника, в яку муку викидається рідна душа, котра в останню мить відходу з землі

потребує тихої молитви і ублаження прощання гріхів. Яка скверна – п'яниця посеред гробів, п'яний спів чи лемент в місці тишини і спокою – на цвинтарі. Це треба припинити, бо предки прокленуть. Всі ми думаємо, що люди протверезяться, отямляться, навернуться до Бога і докажуть, що навчання релігії в школі, побудова нових церков, капличок допоможе людині повернутися лицем до Бога.

І в народних співанках анонімні автори презентують алкоголізм як найшкідливіше явище для людини і всього суспільства. У 2006 року у Коломиї відбувся XVI випуск Міжнародного гуцульського фестивалю, на якому я був. Покійний Дмитро Ватаманюк, голова Всеукраїнського об'єднання товариства «Гуцульщина», мене познайомив із Катериною Мегидин, із Верховини, від котрої я записав кілька співанок, між якими і «Співанку про горівку».

Юрій ЧИГА

СПІВАНКА ПРО ГОРІВКУ

Послухайте люди добрі, шо хочу казати,
Про горівку я вам хочу правду розказати.
Горівочка оковита – так си називає,
Лиш сорок градусів вна у собі має.
А хто уже її вип'є, той в мозку змінитси.
Один плаче, той співає, а третій вже б'єтси.
Добре пити цю горівку, в міру споживати.
Подеколи навіть добре її в хаті мати.
Бо вона є часом добра, єк лік для хвороби.
Добре випити дес трохи, єк болит в отробі.
Дива всекі витворює із людей горівка
Та не одна при горівці вийшла заміж дівка.
Вийшла заміж при горівці без попа, без кума,
Та не одну горівочка вивела з розума.
Та й не один п'єний розбивав машину,
Побив людей, покалічів і самий загинув.
Бо єк вип'є забагато, вся їго дорога –
Море їму по коліна, він старший від Бога.
Отака ця горівочка, ім'я таке носить,
Лиш нікому уна шесті домів не приносить.
Лиш приносить п'єну голу й порожну кишеню,
А хто вип'є забагато, то б'є жінку й неню.
А рано він єк проспиться, очі протерає,
А в кішені із зарплати й копійки не має.
Жінка просит: дай ми грошей, любий чоловіче,
Дітям треба у магазин по хлібец побіччі.
А чоловік такий сумний, такий нещєсливий.
«Пожалій мене, рідненька, не звадь до могили...
А буває, шо інакше може він сказати:
«Поки буду лишень жити, буду памнітати,
Та й не буду до буфету із грішми повертати».
«Ти не брєши, чоловіче, не обманюй мене,
Добре знаш, котрий злодій був в кишені в тебе.
Оце вкрали в тебе гроші оті молосниці,
Шо «горівка» імню мають, стоять на полиці.
Оці в тебе гроші вкрали і розум узєли,
Із доброго чоловіка п'єницю зробили».
Та й шє також товариші у него бувають,
Шо допоможут все пропити та шє підмовляють:
«Єк би я мав таку жінку, їка в тебе жінка,
Я би її вибив добре, пропив до копійки,
Бо вна ходит, тебе судит, тебе обрікає,
Шо із твого заробітку користі не має».
Та єк п'єний послухає такої поради,
То натворит таке в хаті, шо суд розбирає.
Та шє тіпер скрізь буфетів та барів відкрито,
Куди підєш, там упадєш, єк свиня в корито.
Та й свет тіпер всіляких в календар вложили.
Релігійних і державних, шо кожної днини.
День танкіста, день лікаря, день енергетика,

А шо на день, то все празник й нова п'ятіка.
А шо скоро нове свето в календари буде!
День п'єниці – оце свето урочистим буде!
Бо п'єниці в кождім селі є, правду кажу, люди.
Шє до цього є весілля, поминки, хрєстини,
Всекі виряди і стрічі, та шє й іменини.
Раніше в свето та неділі рідні си сходили,
Поговорюют, порадятси та й си розходили.
А тепер єк ти не маєш в хаті горівочки,
Абис їку добру страву на стів положила,
Єк горівки не покладєш, то їда не мила.
У таких ти не газдиня, бо не розумієш,
Шо не їда, а то горівка чоловіка гріє.
Так та оковита владу в руки взяла,
Добрих людей половина п'єницями стала.
І не видіт, шо горівка життє відбєрає,
Єк не сам себе затратит, то других вбиває.
Лишєютси сирітками діточка маленькі,
Вдовицями остаютьси жінки молодєнькі.
Та горівка в цім не винна, уна ніг не має,
Вна нікому без доволу в рот не залізає.
Та єк би ця горівочка вміла говорити,
Вна би кождому сказала: «Не мус мене пити,
Бо хто буде мене пити від шєрого серця,
В того озму здоров'єчко, зроб'ю з него старця.
Та хто буде мене пити, лиш за мене дбати,

Той ніколи в своїй хаті шєстя не ме мати».
Всі видимо, шо горівка таку хибу має,
Єк отой рак, потихоньки людину вбиває.
Так усі над оцев спіованков добре подумаймо,
Тай цю клятту горівочку пити перестаньмо.
Бо єк лєжєш ввєчір спати, ніч переночуєш,
То вже рано новиночку єкус рано вчуєш,
Там хто у воді втопивси, а когос убили,
А трєтого в тежкім стані до шпиталю взєли.
А там того обікрали, там хата згоріла.
Біда ходит межі людьми, ніде си не діла.
Ой, Господи милосєрдний, шо си тепер твори –
Єк народи марно гинут, най Бог заборони.
Бо то, кажут, раніше горе лісами блукало.
Рідко в єкус хату воно повертало.
Люди ранше без горівки по добі гуляють,
Тіпер навіть без горівки рот не відкривають.
Бо єзик тіпер у многих таку моду має,
Шо горівки єк не всиплиш, він си не включає.
А єк вип'є, кілько може, то так си уключит,
Шо нераз він кару за єзик получит.
А це правду розказала, би ви знали, люди,
Памнітайте, шо так довго тривати не буде.
Бо ви мене не забули, єк будєте жити,
Шо шахрайство із горівков світ мают згубити.

СПІВАНКА ПРО ГУЦУЛІВ

Чорногора хліб не родит,
Шкода ї орати.
Вна однако нас кохає
Так, єк рідна мати.
Хоть вона нас не годує
Житом і пшеницев,
Але зато викохує
Сиром тай жєнтицев.
Так добре нас викохала,
Встиду їй не будє,
Єк не було, так не будє
Над гуцульські люди.
Бо то наші гуцулики
Таку моду мают,
Хоть би їка біда в світі,
Вни шє й заспіваяют.
Хоть би їка біда була,
Серце з туги б'єтси,
Станє гуцул, заговори
Та шє й засмієтси.
Гуцулка нас народила,
Гуцулка в нас мати.
Гуцулочка постєлила:
«Лігай, сину, спати!»

Народивси в Гуцульшині –
Отут мені й жити.
Чорнобриву гуцулочку
Не лишу любити!
І не лишу сардачок свій,
Гудзики тай китеці
І барточку мусіндзову,
Шо висит на цвиці.
У тільєнку, у флєєрку
Буду війгравати.
Коли буду в полонинці
Товар завертати,
Люб'ю свої гори дужє,
Бо тут народивси
І пляями з бесагами
Не раз находивси.
Та в нас гори високії,
Вітри буйні віют,
Ростут трави скрізь лікарські,
Квіточка лєліют.
У нас гори та й долини,
Потоки глїбокї.
Із малинок і єгідок
Виробляють соки.
Гори наші високії,

Сєла при долині.
Такі наші гуцулики,
Єк цвіт на калині.
А гуцулки чорнобриві,
Єк спілі малини.
Єк зайграют, заспіваяют,
Запіют в листочок.
На всі гори покотитси
Дзвінкий голосочок.
Файні наші гуцулочка,
Шо тут говорити –
Вміют пишно си зібрати,
Знають все зробити,
Хати, церкви побудуют,
Школи тай больниці,
А гуцульські сувєніри
Йдуть поза границі.
Про гуцулів з-за союзу
Не дужє так дбали,
А тіперкі правду кажу,
Нас Європа знає.
Та нашими виробами
Можна си гордити,
Та й у горах, у Карпатах,
Кождий мріє жити,
Нема кращих, як Карпати
У цілому світі,
Бо зелені наші гори,
Єк в зимі, так вліті.

Слідами послання Митрополита А. Шептицького «До моїх любих гуцулів» – погляд через сто п'ятнадцять літ (III)

Дорогі наші українці!

Продовжую писати про релігійність українців, гуцулів сьогодення, крізь призму послання Митрополита Андрея Шептицького «До моїх любих гуцулів». Хоч я православного віросповідання, але пишу про роботу славного українця, ієрарха Греко-Католицької Української Церкви, котрий у своїх виступах завжди зауважував, що в Україні повинна панувати єдина релігія, але ніколи не казав публічно, котра з них: православна чи греко-католицька. Та вони того ж самого обряду – візантійського.

Додержуючись форми та порядку послання Митрополита Андрея Шептицького, постараємося і в цьому числі нашого часопису пояснити актуальність або деякі зміни після сто п'ятнадцяти літ.

Не занедбуйте Служби Божі. Людина – найкраща оздоба церкви

Митрополит звернув увагу щодо відвідання храмів Божих. Як вже було сказано в попередніх статтях, в останній час горяни побудували церкви, церковці в кожних селах та присілках. Та кількість парафіян, які систематично відвідують Храм Божий, дуже невелике, тому, наприклад, в моєму селі-громаді Ульма, що на Сучавщині, богослужіння не відбувається тижнево, кожної неділі, хоч для 2200 жителів існують три священники. Молодь виїхала із наших сіл в європейські держави: Італію, Іспанію, Німеччину, Бельгію, Голандію, Кіпр, де знайшла

роботу. Під час відпустки, в липні і серпні, юнаки перебувають у своїх рідних селах, жертвують на церковні потреби. Старші відходять у вічність, молоді роз-

сіялись по різних європейських державах, а села поступово стають обезлюдненими. У цьому вже маємо неприємний приклад щодо шкільництва. Число школярів зменшилась драматично і, кінець-кінців, школи розснували, бо зменшилось число дітей. Так само станеться із новозбудованими церквами, де богослужіння відбуватиметься рідше.

Головне є те, що створені умови для всіх відвідувати систематично Храм Божий, бо вже почала панувати в одних думка, ніби найголовніше «мати Бога в серці», що і «вдома достатньо помолитися». Ніколи домашня молитва не може замінити Святої Літургії. Слово Літургія з грецької перекладається як спільна справа, по-гуцульськи (на Галичині) «толока». Господь скликає всіх на молитовну толоку, щоби гуртом вимолювати гріхи цілої парафії, випрошувати благодатних дарів і дякувати за всі благодіяння. Є такі, що вважають, що досить передати щось на Службу Богу, а самому в той час бути вдома чи десь інде і так ніби здійснили один із християнських обов'язків. Лиш у випадку хвороби або крайньої потреби можна так зробити. Кожен повинен сам брати активну участь у Богослужінні. Недостатньо офірувати на Храм Божий кошти чи якісь прикраси та потрібні речі, хоча це дуже необхідне служінню, бо як пише і в Святому Письмі, і в наш час слід віддавати на Боже.

Взагалі, і сьогодні наші гуцули дбають про Божий Храм, але одні із них за офіру мають вимоги, щоб священники публічно повідомили про його дарунок. Такі вимоги із сторони християн неправильні, бо офірувати треба таємно. Найкращою окрасою церкви є люди, чисті християн-

ські душі, які постійно моляться в неї, які прагнуть спілкуватися із Ісусом Христом, Матір'ю Божою, святими. Митрополит Андрей Шептицький просив гуцулів, щоб Божі Служби відбувалися, відправлялися у переповнених церквах. Думаю, що наші горяни зрозуміли вимоги славного нашого українця – Митрополита Андрея Шептицького і запевняємо, що й надалі будемо підтримувати наші, церкви, збільшимо їх матеріальну та духовну силу.

П'янство – найбільший ґанч. Не осквернюйте пам'яті померлих

Найнебезпечнішим духовним і соціальним злом, що панувало і надалі панує у суспільстві – це п'янство. Лиш доброю згадкою поминають ті часи, коли порядні газди пили принагідно, на важному набутку або приємній зустрічі. Цей «ґанч», як висловився Митрополит А. Шептицький, заразив майже всі європейські нації, котрі не порозуміли правильно демократію і, запозичили одні від других злі навички, між якими, можна сказати, на першому місці – п'янство. Я запам'ятав від старожилів, що гуцул ніколи не був п'яницею, що цю злу звичку, приніс «старший брат» із півночі. «Треба взяти бика за роги» – як звучить румунська пословиця і, обов'язково, поступово цей бруд, цей «ґанч», який утворює тільки людства, а головню юнацтво, треба викоринити. Правда, у нас в горах, гуцули, взагалі, один час не виробляли спиртні напої, а прикінці ХІХ століття інфраструктуру змодернізували і так поступово появились корчми, де наші гуцули вперше стали учениками і одні з них «спеціалізувались», а тепер трудно збутися цієї поганої звички, котра вже стала хронічною.

На жаль, в ці неприємні звички попала й інтелігенція, котра покликана Божим Даром – розумом, нести світло в народ. Нерідко чути, що навіть на роботі знаходимо п'яних, навіть є чутка, що десь і медики та учителі «потягають».

Великим гріхом є п'янка на похоронах та різних поминках. Жахливо напиватись при тілі покійника, котрий в останню мить відходу із землі потребує тихої молитви і ублагання прощення гріхів. Яка скверна – п'яниця посеред гробів, п'яний спів чи лемент в місці спокою – на цвинтарі. Це треба припинити, бо предки прокленуть нас.

Підготував Юрій ЧИГА

Внаслідок відбірного конкурсу, організованого Національним Агенством з питань Європейських програм у галузі освіти та професійного формування, в рамках висування проектів на 2015 рік, проект Серетського коледжу імені Лацку Воде під назвою «Європейські практичні здібності та компетенції у підготовці майбутніх механіків і техніків» був схвалений. Цей проект, вартістю 68037 євро, виготовлений інж. проф. Жанетою Майданюк та Аспазією Олар, буде фінансований з фондів, виділених програмі Ерасмус у галузі професійної і технічної освіти. Період розгортання проекту – 1.9.2015-1.9.2016 рр.

Мета проекту – забезпечення якісного навчання, ґрунтованого на розвитку практичних здібностей і компетенцій учнів, згідно з європейськими стандартами і забезпечення високоякісного навчально-виховного процесу внаслідок підвищення рівня кваліфікації дидактичних кадрів та шкільного виховного процесу. Основною ціллю проекту є зростання професійної підготовки учнів, для того, щоби вони стали висококваліфікованими автомеханіками і техніками у галузі транспорту, знайшовши місце на трудовому ринку, зростан-

ПРОФЕСОРИ ТА УЧНІ СЕРЕТСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ ІМЕНІ ЛАЦКУ ВОДЕ В РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОЕКТУ «ЕРАСМУС»

ня інтересу до професійної і технічної освіти, професійного формування в рамках транснаціональних партнерств.

Група, яка ввійшла у рамки проекту, складається з 14 учнів X-го класу профілю меха-

ніки і автомеханіки, та 15 учнів XI-го класу профілю механіки і техніків у транспорті, 4 педкадрів з професійної і технічної освіти та 4 супровідних педкадрів. Іноземними партнерами цього проекту є німецькі фірми, а також італійські, а перебування на практичних навчаннях у них серетських учнів позначилося великим успіхом. В кінці підготовчого періоду учні

представили розроблений проект, за який одержали сертифікат ЕУРОПАС. І викладачі Серетського коледжу, перебуваючи на практичних заняттях у Німеччині, та Італії ознайомилися з новими технологіями, необхідністю професійної підготовки на рівні європейських стандартів в рамках транснаціональних партнерств. В кінці підготовки серетські педкадри одержали сертифікати ЕУРОПАС.

До проекту причетна і директор коледжу Дойна Пую.

Набуті знання будуть застосовані у навчальному процесі у Серетському технічному коледжі ім. Лацку Воде з метою підготовки майбутніх випускників на рівні європейських стандартів.

Жанета МАЙДАНЮК

Берлін – перед Бранденбурзькими воротами

В Італії

В Німеччині

«СИДІР ВОРОБКЕВИЧ І УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КОНТЕКСТ»

(Початок на 7 стор.)

ше музикознавець Лариса Маркуляк. Вельмишановний референт переглянув майже всю літературу Воробкевича, поезію, прозу і театр, оцінив їх з сучасної критичної точки зору, визначаючи, що талант письменника та його любов до народу та народної творчості і музики породили незабутню творчість, що й зараз приваблює читачів. Звернувся пан професор і до релігійної літератури священика, яка в часи Радянського Союзу була заборонена.

Доповідь доцента кафедри української літератури і декана філологічного факультету Олександра Поповича «З життя і творчості Сидора Воробкевича» (маловідомі сторінки) спрямувала увагу на дослідницькі новинки Петра Никоненка у монографії «Буковинський жайвір. Сторінки життєпису Сидора Воробкевича» та інші архівні документи про письменника, фольклориста і композитора, який, хоч мав гірку долю в дитинстві, як і Т. Шевченко, навчився «руської» мови від бабусі і за допомогою музики (на скрипці грав від п'яти років!). Пізніше, як письменник і композитор, просвітителю навчав і виховував свій народ. Буковину вважав «частиною землі руської», змальовував рідні пейзажі-святині, збирав фольклор у пісенники для українських та румунських шкіл та поставив на ноти поезії Т. Шевченка та М. Емінеску, інших ліриків. Вся творчість митця насичена глибоким патріотичним пафосом.

Ніна Козачук, асистент кафедри української літератури, згадала переконання С. Воробкевича про вартість театру: «одна драма важить більш ніж том поезій» – зауважував автор про свою п'єсу «Гнат

Приблуда», а її праця « Трагедія українського народу і його лідера в драмі С. Воробкевича <<Кочубей і Мазепа >> висвітлює трагічну долю українського народу під московським ярмом.

Дуже цікаву доповідь представив Василь Костик, доцент кафедри української літератури ЧНУ на тему «Фольклор у житті і творчості С. Воробкевича», у якій вважає Воробкевича, як і Федьковича, цінителями українського фольклору, бо вони подали першими народні пісні з нотографією. Крім цього, Воробкевич створив шкільні пісенники для українців та румунів, а фольклор і пісня, основа його творчості, стали великою духовною силою об'єднання буковинців та всіх українців, зауважив референт. Доповіді «Сидір Воробкевич як прозаїк межі – антропологічні та стильові параметри творчості» Світлани Кирилюк, відомої дослідниці О. Кобилянської, та «Художнє слово про Сидора Воробкевича» Богдана Мельничука, видатного історика літератури та професора ЧНУ, усвідомили аудиторію, що С. Воробкевич своєю творчістю поєднував, як великі майстри слова, стилі трьох жанрів – романтизму, класицизму та модернізму (Св. Кирилюк), а його художнє слово позичає народної майстерності, ритміки і мелодійності та душевної теплоти і чистоти, що й досі чарують читачів (Б. Мельничук). На кінець, музикознавець Лариса Маркуляк у своїй доповіді «Музична творчість Сидора Воробкевича в контексті європейської культурної традиції» підкреслила, що література і музика були найбільші дві сестри Буковинського жайвора, а музика з його сотнями композицій об'єднує українські, німецькі та румунські мотиви у чарівний мелос-синтез, специфічний тільки йому.

Після обіду у скверику перед ЧНУ цінителі Сидора Воробкевича на чолі з високопреосвященним Митрополитом Чернівецьким і Буковинським Данилом та поетесою Вірою Китайгородською, начальником Управління культури, поклали квіти до бюста письменника й композитора, жест, який повторили і на гробі старого цвинтаря, неподалік могили Ю. Федьковича. Під вечір Чернівецька Філармонія представила урочистий концерт, присвячений 180-річчю від дня народження Сидора Воробкевича.

Оксана ЛАВІЦА

В одному маленькому селі жили собі чоловік і жінка. В них дітей не було, але жили дуже дружно, кохали один одного, їм здавалось, що вони ідеальна пара. Не ходили майже нікуди, тому що жили далеко від міста. В них було велике господарство, треба було багато працювати. Чоловік рубав дрова, косив траву, доглядав худобу, а жінка поралась по господарстві. Хоча багато працювали, ніколи не скаржились на життя.

Жінка, яку було звати Марія, мала одну маленьку мрію. Надумала сказати про неї своєму чоловікові:

– Андрію, я дуже б хотіла хоча раз піти по світу й побачити як там живуть люди, а то, крім цих лісів, овець і корів, я нічого більше не бачу.

– Маріє, а хіба тобі погано зі мною? Ми ж дуже добре живемо, відповів Андрій.

– Та не в тому річ, мені добре з тобою, але це моя мрія: помандрувати трохи по світу, – вела своє Марія.

Андрій засміявся, махнув рукою і вийшов надвір. Так минули дні, тижні, роки, Андрієві вже п'ятдесятка на плечах, а Марія на три роки молодша від нього.

СПРАВЕДЛИВА ФЕЯ

Одного вечора, як вони сиділи й розмовляли, хтось постукав у двері.

– Хто б це міг бути? – здивувалась Марія.

Тому що до них дуже рідко хтось заходив, Андрій тільки здвигнув плечима й промовив:

– А звідки мені знати?

Постукали ще раз, Марія пішла відчиняти двері, і дуже здивувалась, бо на порозі стояла Чарівна Фея.

– Заходь, заходь, дорога госте! – радісно сказала Марія.

Фея зайшла до кімнати, сіла й почала розпитувати, як вони живуть. Андрій сказав:

– Ми дуже добре живемо, ми ніколи не сперечаємося, я думаю, що ми ідеальна пара!

– Я дуже рада це чути, – сказала Фея.

Потім вона спитала жінку:

– А в тебе, Маріє, є якесь бажання?

– Та є в мене одна мрія, але я не думаю, що вона колись здійсниться!

– Ну, скажи й мені, яка в тебе мрія! – попросила Фея.

– Я дуже б хотіла піти трохи звідси й побачити міста, як живуть у них люди, але, на жаль, я не можу, бо я наче прив'язана до цього господарства, від якого не можна ні на один день відірватися.

– Ми ще це побачимо! – сказала Чарівна Фея.

– А в тебе, Андрію, є бажання? – звернулась Фея до чоловіка.

– Та є в мене одне бажання, але... не знаю як це сказати!

– Ну просто скажи! – заохотила його Фея.

– Я б дуже хотів мати жінку молодшу від мене хоча б на тридцять років!

– Як же це так?! – аж скрикнула Фея. – Адже ти сказав, що ви з Марією ідеальна пара.

– Та то воно так, але мати жінку на тридцять років молодшу від себе, це б просто було чудово, – пояснив Андрій.

– Якщо так, то я тобі допоможу! – сказала Фея.

Вона взяла свою чарівну паличку, доторкнулась нею Андрія, і в одну мить той став на тридцять років старіший. Коли він побачив, який став старенький, та аж заплакав і промовив:

– Та, що ж це таке? Я не хотів стати дідусям, я лише хотів мати жінку на тридцять років молодшу від мене. Прошу зробіть мене таким, яким я був!

– На жаль, це неможливо, що зроблено, те зроблено, але доля покарала тебе за те, що ти, маючи таку гарну, працювиту і веселу жінку, тобі захотілось іншої молодшої, – сказала Фея.

– Не треба мені вже молодшої жінки, лише поверніть мої роки! – благав Андрій.

– Це неможливо, тепер Марія на тридцять років молодша від тебе, а ти так і останешся стареньким! – відповіла Фея.

Звертаючись до Марії, вона сказала:

– На другий рік у цю саму пору твоє бажання обов'язково здійсниться!

Дорогі читачі, будьте задоволені тим, що у вас є, бо якщо хтось хоче мати дуже багато, втратить і то, що має!

Купалися ластів'ята

Слова народні

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Allegretto

Voice

1. Ку - па - ли - ся лас - тів'я - та Та в ча - рі - во - ди - ці,
2. Ку - па - ли - ся лас - тів'я - та Та в ча - рі - во - ди - ці

Щоб бу - ли ми бі - ло - ті - лі, Та ще й бі - ло - ли - ці.
Щоб бу - ли ми чор - но - бри - ві, Та ще й бі - ло - ли - ці.

3. У лю - бисточ - ку ку - па - ли, Жи - ву во - ду на - ли - ва - ли, Щоб здоров'я

ті - ло ма - ло, Ли - ха - го - рень - ка не зна - ли, Го - ренька не зна - ли.

1. Купалися ластів'ята
Та в чарі-водиці,
Щоб були ми білотілі,
Та ще й білолиці.

2. Купалися ластів'ята
Та в чарі-водиці,

Щоб були ми чорнобриві,
Та ще й білолиці.

3. У любисточку купали,
Живу воду наливали,
Щоб здоров'я тіло мало,
Лиха-горенька не знали.
Горенька не знали.

ДІТЯЧІ СТОРІНКИ

Микола КОРСЮК

ВЕЧНЯНОЗАКЛИЧНЕ

Сонечко, сонечко,
Сядь нам на віконечко,
Щоб тобою милуватись,
Малих діток забавляти,
Щоб зозуля закувала,
Довгих літ нам дарувала,
Бо надовкруг весна красна,
І дівтора дуже щасна,
Весна щедра, повносила,
Небеса украй розкрила,
Прогриміла громів сила,
Рясно землю окропила,
А прещедре юне сонце
Хлюпає нам у віконце.
Вже ягнята кучеряві
Розбіглися по галяві
І школяриків у хорі
Линуть голоси бадьорі,
Газди вже повиходили
На поля зелені й ниви,
Щоб землі поклін віддати,
Нову весну привітати.

СУПЕРЕЧКА

Рано-вранці на зорі
Дрозд виспівував в гіллі,
Співом-співом і розспівом, –
Аж небеса – переспівом.

І не знаю, чому з лоз
Дятла розгнівав той дрозд.
«Ти не співай, - ще не час,
Бо дятлята мої сплять».
А дрозд каже: «Ти мені
Доведи, чи можеш, – ні,
Так розкішно витягати,
Весну рясну закликати.
А тоді наш Тук, наш Тук
Сказав йому зразу ж тут:
«Бачиш, настигло тепло,
Чи видовбеш ти дупло?
А ще каже: ду-ду-ду,
Буду грати, як в дуду».
Оце Тук, оце Тук,
Оце буде добрий Тук».

ВЕЧНЯНЕ

Кропи, кропи, дощину,
На весь ріст,
Щоб при тобі, дощину,
Я ізріс.
Буду тебе умовляти,
Добрим словом прославляти,
Кропи, кропи, дощину,
На весь сад,
Розсівайся, дощину,
На весь ряд,
На билину, дощину,
Й виноград.
Розсіпайся, дощину,
На весь зріст,
А я тобі допоможу
І весь рід.
Кропи, кропи, дощину,
Весь наш кріп,

Щоб підвієся, розповився
І викинув квіт.

* * *

Підсипала мати квочку
На десятеро яєць,
Швидко-швидко заспіває
Щедро на весь двір хлівець.

Отоді буде роботи
На подвір'ї немалім, –
Треба ж буде доглядати
Нам курчаточка малі.
Будем пшона підсипати
І водички підливати,
Від ворони стерегти,
Щоб курчатка підросли.

* * *

Іди, іди, дроздику,
До вікна,
Там я тобі, дроздику, насипав пшона, –
І співай, і співай без кінця,
Нехай ранок усміхнеться
До мого вікна,
Бо у тебе, дроздику, гніздечко
Звеселяє віконечко й сердечко.
Швидко в тебе, дроздику,
Будуть дрозденята,
І тоді, і тоді
Будуть в тебе свята,
бо весна, бо весна
розлунює голосна, –
А я тобі, дроздику, до вікна
Щедро, щедро піднесу
Смачного пшона.

ТВАРИНИ-ГІГАНТИ

Найбільші з усіх ссавців, які живуть нині на Землі, – кити.

Уявіть, що кит став на хвіст. Голова його при цьому сягала б даху десятиповерхового будинку. 33 метри – такий на зріст океанський велетень, синій, або голубий, кит. Важить він 150 тонн. Це 40 великих автобусів.

Для того щоб перевезти язик такого кита, треба мати дві машини-півторатонки, адже вага його три тонни! Серце, правда, значно менше – всього 700 кілограмів. А перекачує воно по величезному тілу понад 10 тонн крові.

По яких же судинах вона циркулює? Найбільша з них – спинна артерія – сягає у поперечнику пів-метра.

ГРАМОТНА КАЧКА

Наше століття дуже багате на різноманітні сенсації, тобто на неймовірні чи малоімовірні явища... А ось одна із них: качка, яка вміє... читати! Мова йде не про якийсь цирковий трюк, а про дуже цікавий експеримент, проведений в одному з американських університетів.

Крижень на прізвисько Сер Ланселот (Лане) розбирає такі слова: дзьоб, стій, співай, клюй, не клюй, м'яч.

Вчені дослідили, що качки володіють чудовим зором і дуже чутливі до квітів. Спочатку їм показували кольорові карточки із чорними літерами. Лане засвоїв, що коли він тикав дзьобом у червону карточку, то отримував їжу. Поступово вчені кольори прибирали і залишали тільки букви. Тепер Лане реагує безпосередньо на написані слова...

Сер Ланселот добре знає значення деяких слів. Коли йому показують карточку зі словом «співай», він починає жваво крякати. І при цьому поглядає на людей із жалем. Адже він усе розуміє, а люди – такі нетямковиті: ніяк не можуть второпати, що їм хоче розповісти крижень, який уміє читати.

ЛЕТЯТЬ ПЕРЕЛІТНІ ПТАХИ

Сьогодні кожен першокласник знає, що більшість птахів восени відлітають у теплі краї, а навесні повертаються. Аж не віриться, що протягом багатьох віків людство марно намагалося відповісти на питання: куди зникає восени птаство? Пояснення були найрізноманітніші: ховаються у печерах, впадають у сплячку, занурюються у баговиння...

Тепер відомо і куди саме відлітають, і з якою швидкістю, і на якій висоті. Летять до Африки, Австралії, у Грецію, Туреччину, Францію.

Шпаки летять із швидкістю 50-70 кілометрів на годину, качки – 70-90, а гуси – усього 30 кілометрів. Найхуткіший серед крилатих – стриж – за годину долає 110 кілометрів.

Одні з птахів подорожують удень, другі – вночі. Ті збираються у зграї, інші мандрують наодинці (зозулі, вальдшнепи, деркачі). Як правило, птахи не піднімаються вище 400 метрів, а дрібні особини звичайно дотримуються висот нижче 100 метрів.

ПОМИНКИ ТА МИЛОСТИНЯ ...

«Ми стали багатими в пізнаннях, але бідними в мудрості.»

(К.Г. Юнг)

Цикл релігійних весняних свят – Вербна/Бечкова Неділя, Великдень, Помини усопших роду, Вознесіння – пов'язаний, по-перше, з обертовим рухом планети Землі навколо своєї осі та відносно Сонця, внаслідок якого (руху), в певний час на теренах проживання наших пращурів світло дня перемагає темряву ночі, теплота перемагає холод, а рослинний світ повертається від замертвілого сну до нового життя. Мабуть, тому наші пра-предки надали цьому часу назву «ве-сна», а моменту – «весняне рівнодення» (20-21 березня).

По-друге, ці пращури створили головному чиннику таких змін – Сонцю – звеличувальний культ вшанування, котрого дотримувались, а нащадки в певній мірі дотримуються і по сьогодні, специфічними обрядовими звичаями та ритуалами: освячення гілок верби, освячення світла та води, помини усопших роду, повернення/вознесіння світла. Такою магією обрядових діянь вони залучувались, разом з Богом Світла, до відновлення Всесвітньої гармонії. Їхній Бог, у множинних його проявах, відновлював гармонію макрокосмосу, а людина – гармонію свого мікрокосмосу (людського ества).

Християнська релігія підносить постійне стремління людини до відновлення гармонії міжлюдських відносин на новий щабель: Боже

Світло/Мудрість втілюється в людину Ісуса Христа, засіває ество людини зерном Правди і повертається/возноситься до свого Божественного джерела. Сила цього зерна Правди постійно оживати/воскресати дає людині можливість циклічно відновлювати гармонію свого ества і вшановується святом Воскресіння Ісуса Христа.

Наші пращури арії – жителі першого аграрно-державотворчого простору – «священної країни хліборобів» Аратти – зародка цивілізації індоєвропейських народностей, умовно названого сьогодні Культура Трипілля-Кукутень – прагнули, на основі образно-інтуїтивного світосприйняття, зрозуміти/підняти до Світла /Мудрості Всевишнього. Почали це спостереженням за рухом небесних тіл за допомогою рукотворних підвищених могил/курганів/ротонд, таких своєрідних первісних астрономічних обсерваторій. На початках це були могили жерців/волхвів-священослужителів племені/роду, обізнаних в порядку руху небесних тіл та впливу цього на родючість землі, потім почали насипати могили/кургани героям роду. В плінні часу вкоринився звичай насипати могилу/гріб кожній усопшій людині роду.

Спонука говорити про значення обрядодійства помину усопших роду в Поминальну неділю спричинилась такими, чимраз частіше, на жаль, почутими словами: «А я роздав/роздала поминки/помани бідним прошкам і скоро закінчила; не подобаються мені ці обміни поманами ...»

Поминка/помана, на Буковині і не тільки, це частина жертвовного обіду, яку складають: одна посудина (тарілка взагалі), калач, кісочка, писанка, солодоці, фрукти і свічка. Гріб застеляється гарно вишитою скатертю на котру кладеться, найчастіше, дев'ять таких поминок – цифра дев'ять означає служіння, архетипом котрої є цілитель.

Взагалі помини, це прадавнє обрядодійство, притаманне як дохристиянському віруванню наших предків, так і християнському. Релігії, за твердженнями фахівців, понад сто тисяч років. Ритуальні похорони робили ще неандертальці, попередники наших пра-предків кроман'йонців (Homo sapiens), котрі створили складний культ і ритуали не тільки стосов-

но усопших, а й новонароджених, чи одружених.

Але що таке гріб усопшого і яка символіка поминів? Найпоширеніша відповідь: Гріб – це святе місце, а поминами створюємо покійникам нашого роду вічну пам'ять...

Чим це місце святе? Тим, що в ньому знаходиться Божий прах, в якого втілюється святий

дух предків роду, котрих закликає священослужитель поімним поминанням під час короткої святслужби на поминальній святій родинній обід.

Зазвичай, закликаємо коло гробу члена нашого роду, чи близького друга, в живих, і вручаємо поминку словами «За душу покійного ...» Таким чином упминаємо/збираємо весь наш рід, а згадуваннями добрих вчинків усопших предків виховуємо/зберігаємо єдність та силу роду в душі і молодого покоління. Хочеться зауважити, що на помини приїжджають щороку, в назначений день цьому святу, члени родини, що проживають на великих відстанях, декотрі тільки той єдиний раз в рік, саме на це обрядодійство, є й інші... Яка тайна діє тут?! Щоб відповісти/пояснити, звернемося до нашого дохристиянського вірування, а потім до християнського.

Наші пращури вважали Всесвіт складеним з трьох світів: Яви – видимий світ, Нави – світ усопших та Прави – світ праведних, перебуваючих в Ірію/Раю. Ці три світи є три рівні людського буття, переходом яких людина сягає вічності. Щоб забезпечити такий перехід вони створили поминальній звичай усопших роду, званий тризною. Обрядодійство складало ритуальний обід, моління/славлення богів, ігри, бойові змагання. Назва – це скрочення слів «три знання» про вищезазначені три світи, без котрих неможливо затримати єдність, силу та вічне існування роду. Такі знання є святі, передаються на святому місці, святими обрядодійствами. Проживаючим в Яві треба було наслідувати «арійський шлях самоудосконалення», перейде-ним в Наву потрібні моління роду за прощення/очищення від гріхів («Бог да простить» каже той хто приймає поминку!), а в перебуваючих у Праві вимолювали забезпечення продовження роду мудрими, сильними, правдолюбними нащадками. Символічно це передають складові поминки: правдиво заробляти насущний хліб та насолоджуватись життям (калач, солодоці, фрукти), очищуватись від злого прагненням до світла мудрості (свіча) та продовжувати рід (писанка).

Арії виготовляли для цього обрядодійства ритуальні посудини, звані біноклюваті глечики без днищ, що символізують дві паралельні комунікаційні течії: земля – небо та обернено, або людина – Верховна Мудрість та обернено. Такі артефакти знайдено і в Трипільських археологічних розкопках на Україні і в Кукутень у Румунії.

В християнській релігії затримуються ці поминальнв ритуали, менш бойові змагання та ігри.

Милостиня – це зовсім інше поняття; це свята повинність маючої людини допомогти немічній. Наведу тільки два, достатньо переконливі, аргументи: закон «десятини», тобто подання десятої частини власного доходу на святе діло в дохристиянському періоді Київської Русі, та мудрі слова Ісуса Христа: «... Вона зробила супроти мене добрий вчинок. Бідних бо ви завжди маєте з собою і, коли захочете, можете їм добро чинити; мене ж не завжди маєте.» (Марко: 14-6,7)

Виконувати тризну/помини означає відновлювати і скріплювати гармонію буття свого Роду, забезпечувати його вічність. Подавати милостиню означає бути людиною. Виконуймо обрядодійство поминів, подаваймо милостиню!..

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

Подасмо нову адресу по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România